

KOUDE OORLOG IN DE TROPEN?

In hoeverre is er sprake van een wapenwedloop in de Zuid-Chinese Zee regio?

Inhoudsopgave

Inhoud	0
Inhoudsopgave	1
Inleiding:.....	2
Hoofdstuk 1: Het theoretische kader	3
Afschrikking als strategie.....	3
Het model van Richardson	5
Kritiek op het model van Richardson	5
Wat is een wapenwedloop?	8
Hoe begint een wapenwedloop?	9
Ontwikkeling van een wapenwedloop	10
Hoe eindigt een wapenwedloop?	13
Het theoretisch kader.....	14
Hoofdstuk 2: Het conflict en haar historie	16
Ligging van de Zuid-Chinese Zee	16
De belangrijkste partijen	18
Belang van de regio	18
Geschiedenis van het conflict.....	20
Hoofdstuk 3: Recente ontwikkelingen en analyse	25
Recente ontwikkelingen op het gebied van defensie in de regio	25
De relatie China en Amerika.....	34
Is er sprake van een veiligheidsdilemma?	42
Wapenwedloop of niet?.....	46
Bronnen	54

Inleiding:

In deze scriptie staat de vraag centraal in hoeverre er sprake is van een wapenwedloop tussen de verschillende staten die betrokken zijn bij het conflict in de Zuid-Chinese Zee. De Zuid-Chinese Zee is onderdeel van verschillende conflicterende claims over grenzen en zeggenschap in de complete zee of rond verschillende eilandgroepen. De spanningen in de regio lopen regelmatig hoog op. Opvallend aan de afgelopen jaren is dat de Chinese marine actief andere marineschepen de toegang tot bepaalde delen van de zee ontzegt, of deze marineschepen ongevraagd escorteren. Verschillende landen rondom de Zuid-Chinese Zee zijn bezig met extra investeringen in de eigen krijgsmacht waarbij vooral de Marine diensten profiteren. In hoeverre deze investeringen en aanschaf van nieuw marine materieel indicatief zijn voor een regionale wapenwedloop is interessant om te weten. De Zuid-Chinese Zee is een aorta van de wereldeconomie waardoor spanningen in deze regio grote gevolgen kunnen hebben voor de wereldwijde handel.

Vanwege het grote belang van de regio voor de wereldeconomie is het cruciaal om zicht te hebben op de ontwikkelingen rondom de Zuid-Chinese Zee. Door de modernisering van de verschillende krijgsmachten in de regio en conflicten tussen China en de VS over de vrijheid van navigatie in de Exclusief Economische Zone (EEZ) van China zijn vele bang voor een wapenwedloop. China is van mening dat marineschepen van andere landen niet zo maar door de wateren van de Chinese EEZ mogen varen. Dit is tegen de internationale regels waarin is afgesproken dat dit wel mag. Daarnaast ontwikkelt China wapensystemen die erop gericht zijn de Verenigde Staten de toegang tot de Chinese nabije wateren te ontzeggen. Dit roept een tegenreactie op van de VS en anderen landen in de regio. De vraag is in hoeverre er sprake is van een wapenwedloop en hoe vooral de kleinere landen aan de Zuid-Chinese Zee op de Chinese opkomst reageren. China heeft een zeer groot militair overwicht op de andere partijen in het conflict, de VS niet meegerekend, en kan hierdoor zijn wil opleggen. Dit zorgt voor een stijging in de aanschaf van wapens. Deze stijging is zo groot dat in 2010 het SIPRI al zijn zorgen uitte over een aanstaande wapenwedloop.¹ Volgens de laatste cijfers van het SIPRI stegen de uitgaven aan defensie in zuidoost Azië zelfs met 5% in 2013 vanwege de spanningen rondom de Zuid-Chinese Zee.² Vandaar dat verder onderzoek gerechtvaardigd is.

De scriptie is verdeeld in drie hoofdstukken. Allereerst is dat het theoretisch kader en de verantwoording daarvan. De analyse van het conflict zal aan de hand van dit kader plaats vinden en moet een antwoord geven op de vraag of er sprake is van een wapenwedloop. Het tweede hoofdstuk gaat in op de verschillende aanspraken die door de conflicterende partijen op de Zuid-Chinese Zee worden gemaakt. Aandacht is hierbij voor de geschiedenis van het conflict en de gebeurtenissen die de situatie gevormd hebben. In het derde hoofdstuk wordt gekeken naar de recente ontwikkelingen en de aanschaf van militair materieel. Bovendien zal aan de hand van onder andere recente gebeurtenissen gekeken worden naar de huidige situatie en hoe deze ontwikkelingen zich tot het theoretisch kader verhouden.

---

¹ Stockholm international Peace Research Institute,
<http://www.sipri.org/media/pressreleases/2010/100315armstransfers> (15-3-2010)

² SIPRI Factsheet, 'trends in world military expenditure 2013', (2014 Stockholm) 5.

Hoofdstuk 1: Het theoretische kader

Voor een goed beeld van de ontwikkeling van wapenwedlopen en het denken hierover is het belangrijk om te kijken naar bronnen uit verschillende disciplines om zo tot een completer beeld van wapenwedlopen te komen. Uitgangspunt vormt hierbij literatuur over de Koude Oorlog. Dit was de grootste en belangrijkste wapenwedloop van de 20^e eeuw en deze is goed gedocumenteerd waardoor het een uitstekend startpunt is voor een onderzoek naar wapenwedlopen. In dit hoofdstuk staat het concept van de wapenwedloop centraal. De verschillende fases van een wapenwedloop, begin, verloop en einde van de wapenwedloop zullen behandeld worden. Daarnaast komen de verschillende definities aan bod en wordt er gekeken naar hoe een wapenwedloop vast te stellen is.

Afschrikking als strategie

Bij het ontstaan van een wapenwedloop speelt het veiligheidsdilemma een grote rol. Dit dilemma is een begrip in de leer van de internationale betrekkingen. Het uitgangspunt hierbij is dat het statensysteem geen centraal gezag kent, staten opereren in een anarchie.³ Er is geen politie, brandweer of ambulance die gewaarschuwd kan worden wanneer de staat in levensgevaar is. De staat is zelf verantwoordelijk voor de eigen veiligheid en zal daarom deze veiligheid proberen te maximaliseren.⁴ Hierbij is het uitgangspunt dat de belangrijkste bestaansreden van de staat het eigen voortbestaan is. De situatie doet zich echter regelmatig voor, dat de pogingen van de ene staat om de eigen veiligheid te vergroten, als bedreiging worden gezien voor de relatieve veiligheid van de andere staat. De oorzaak ligt in het feit dat er altijd onzekerheid zal zijn over de motivatie van land A om zich te versterken. Land B ziet in deze versterking een potentiële bedreiging voor de eigen nationale belangen en zal daarop reageren. Hiervoor heeft de staat drie opties: zelfversterking met als doel afschrikken van de tegenstander, bondgenoten zoeken tegen de tegenstander of het de tegenstander naar zijn zin maken in de hoop dat deze dan afziet van verdere bewapening.⁵ De reactie van de staat is vaak een combinatie van deze drie manieren. Wanneer het niet lukt om op diplomatieke wijze het geschil te beslechten kan er een spiraal van oplopende retoriek en vijandigheid ontstaan welke kan resulteren in uitbreiding van de krijgsmachten van deze staten als reactie op de toegenomen spanning. Zelfversterking met als doel het afschrikken van de tegenstander kan dus eenvoudig overgaan naar een wapenwedloop. Er ontstaat dan een daadwerkelijke dreiging en is er geen sprake meer van een veiligheidsdilemma. Afschrikking van de tegenstander wordt dan de strategie.

In zijn boek: *The Amateur Strategist* geeft James DeNardo een goede start op het gebied van denken over afschrikking als strategie.⁶ Hoewel zijn werk primair het denken over de nucleaire wapenwedloop tussen de VS en de SU beslaat geeft het een goed inzicht in de gedachte achter de afschrikingsstrategie. Door de kleine afmetingen, geringe kosten en overweldigende kracht van

---

³ J.Nye, *Understanding International Conflicts; an introduction to theory and history*, (Londen, 2007) 15.

⁴ J.Bayles e.a., *the globalisation of world politics; An introduction to international relations*, (Oxford, 2008) 93.

⁵ C.L. Glaser, 'The Causes and Consequences of Arms Races', *Annual Review of Political Science* 3 (2010) 252.

⁶ J.DeNardo, *The Amateur Strategist; Intuitive Deterrence Theories and the Politics of the Nuclear Arms Race*, (Cambridge, 1995) 18.

kernwapens is er al snel consensus ontstaan dat er geen effectieve verdediging tegen deze wapens ontwikkeld kan worden.⁷ De nadruk komt hiermee te liggen op het afschrikken van de tegenstander. Hiervoor zijn twee dingen van belang. Er moet een geloofwaardige overweldigende reactie komen na een aanval. De afschrikking ligt niet in de capaciteit om als eerste aan te vallen, maar in de capaciteit om een tegenaanval uit te voeren na te zijn aangevallen.⁸ Het is van groot belang om ervoor te zorgen dat de onderdelen die de tegenaanval moeten uitvoeren de eerste verrassingsaanval kunnen overleven zodat de tegenaanval daadwerkelijk plaats kan vinden. De afschrikking moet wederzijds zijn om te werken.⁹ Wanneer de ene partij er achter komt dat de andere in het geheim een programma heeft voor een tegenaanval die bij de eerste partij ontbreekt, ontstaat er een situatie waarin afschrikking niet meer aan de orde is. Het gaat dan om het beperken van de schade die aangebracht kan worden in het geval van een tegenaanval. Wanneer partij A maar 1 keer kan aanvallen en partij B kan dit twee keer dan kan partij A geneigd zijn om preventief aan te vallen omdat anders zijn hele kernwapenarsenaal nutteloos is. Echter wanneer beide partijen beschikken over een veilige en geloofwaardige capaciteit om een tegenaanval te laten plaats vinden is er een zekere mate van stabiliteit vanwege de zekerheid van wederzijdse vernietiging. Deze theorie is ook toe te passen op wapenwedlopen zonder massavernietigingswapens. Het idee is namelijk dat de kosten voor de tegenstander zo groot gemaakt worden dat de tegenstander zal afzien van een mogelijk agressieve actie. Op deze manier wordt er een stabiele situatie gecreëerd waarin de voorkeur voor het oplossen van conflicten bij diplomatie ligt aangezien geweld te veel verliezen oplevert.

Een beperkte inzet van kernwapens zou ook een optie kunnen zijn. Jack Snyder heeft hier onderzoek naar gedaan in; *the Sovjet strategic culture: implications for limited nuclear operations*. Het voordeel van een beperkte, niet allesvernietigende kernaanval zit hem in het feit dat er meer flexibiliteit zit in reactie mogelijkheden. Op deze manier kan een sterk signaal worden afgegeven zonder de vernietiging van steden en industriële centra waar eerdere plannen rekening mee hielden. Het probleem is of de Russen een beperkte aanval ook als zodanig zullen aanschouwen of dat er alsnog tot massale vergelding wordt overgegaan. Daarvoor pleit Snyder voor een grondige bestudering van de strategische cultuur van de Sovjets. Op die manier kan er enigszins voorspeld worden hoe er op een beperkte aanval gereageerd zal worden. Op deze manier zou de kans op de inzet van kernwapens iets groter worden en een optie zijn wanneer de SU met een overmacht aan conventionele troepen bijvoorbeeld Europa zou binnen vallen. Wanneer beperkte operaties met kernwapens worden opgenomen in de afschrikingsstrategie dan is deze flexibeler en daarmee is de afschrikking ook effectiever aangezien er een optie komt tussen niks doen na een nucleaire provocatie of een suïcidale totale kernoorlog. Deze theorie is ook toe te passen in een non-nucleair conflict. Een welgemikte aanval met ballistische raketten, of een geloofwaardige dreiging daarmee, kan ervoor zorgen dat een aanvaller zijn aanval stopt.

---

⁷ Denardo, *The Amateur Strategist*, 19.

⁸ Ibidem, 20.

⁹ Ibidem, 22.

Het model van Richardson

Als basis voor het denken over wapenwedlopen wordt een model van Lewis Richardson genoemd. Lewis Fry Richardson (1881-1953) was een wiskundige die onderzoek deed naar de oorzaken van oorlog. Hij publiceerde in 1960 een model gebaseerd op drie veronderstellingen.¹⁰ De eerste veronderstelling is: vanuit militaire onzekerheid zal land A zijn bewapening evenredig laten toenemen tot op het niveau van land B. Land B reageert hierop op dezelfde manier als land A. De tweede veronderstelling is: de last van de bewapening op de economie van het land heeft een remmende werking op verdere uitgaven aan bewapening. De rem is evenredig aan de grootte van de bestaande krijgsmacht. Zijn derde veronderstelling is: er zijn vijandigheden, ambities en gevoelens van wrok die ervoor zorgen dat staten de bewapening laten toenemen zonder dat daar een directe externe militaire dreiging tegenover staat.¹¹

Door deze veronderstellingen te vertalen naar een wiskundig model kon er naar zijn overtuiging een voorspelling gedaan worden over het laten toenemen of afnemen van de wapenvoorraden van landen. Door het introduceren van een mathematisch model is het niet alleen mogelijk te berekenen of de bewapening toe of af neemt maar ook wanneer er een evenwicht in het niveau van bewapening bereikt zal worden. Dit impliceert dat op dat punt een situatie ontstaat die stabiel is, aangezien er op dat moment sprake is van een situatie waarin beide partijen aan elkaar gelijk zijn. Investerings in defensie na het bereiken van dat punt zijn niet meer rendabel aangezien deze dan volgens Richardson meer kosten dan baten.

Kritiek op het model van Richardson

Dit model van Richardson is een verregaande simplificatie van de werkelijkheid en wordt al snel door anderen bekritiseerd en aangevuld. Eén van de mensen die kritiek uit en het model heeft aangepast is William Caspary. In zijn publicatie; *Richardson's Model of Arms Races: Description, Critique and an Alternative Model*, houdt hij de drie veronderstellingen van Richardson tegen het licht.¹² Belangrijk is om te vermelden dat hij bewust niet kiest voor een aanval op de simplificering, maar zich afvraagt of de drie veronderstellingen wel voldoen als de meest eenvoudige weergaves van de werkelijkheid.¹³ Zo heeft hij twijfels bij de veronderstelling dat staat A zich bewapent tot het absolute niveau van staat B. Volgens Caspary is de onveiligheid relatief. Wanneer de staat over voldoende verdediging beschikt om het grotere leger van een buurstaat te weerstaan, is het immers niet nodig om de eigen krijgsmacht te vergroten tot het absolute aantal van de buurstaat. Belangrijk is om het verschil in troepen en middelen niet zodanig groot te laten worden dat de agressor jouw land kan binnen vallen. Door deze aanpassing veranderen ook de economische beperkingen. Wanneer een staat van plan is om een land binnen te vallen dan zal deze proberen een troepenmacht te verwerven die voor die taak groot genoeg is. Wanneer de staat die veroverd zou moeten worden zijn bewapening

---

¹⁰ L. Richardson, *Arms and Insecurity*, (Chicago, 1960) 35.

¹¹ L. Richardson, *Arms and Insecurity*, 36.

¹² W.Caspary, 'Richardson's Model of Arms Races: Description, Critique, and an Alternative Model', *International Studies Quarterly*, 11 (1967) 64.

¹³ W.Caspary, 'Richardson's Model of Arms Races', *International Studies Quarterly*, 11 (1967) 68.

verminderd dan zal de agressor nog steeds een bepaald niveau aan troepen houden om de verovering te kunnen uitvoeren. Daarnaast is Caspary van mening dat de derde thesis van Richardson niet voldoet en vervangen moet worden door: een minimum aan troepen zal worden behouden voor interne stabiliteit, zelfs wanneer de andere partij zich volledig ontwapent. De drie veronderstellingen van Richardson zijn hiermee door Caspary veranderd. De eerste veronderstelling is hiermee geworden: om nationale veiligheid te garanderen zullen staten streven naar een minimum veiligheidsmarge tussen de eigen troepen en dat van de tegenstander. De tweede is: wanneer staten vijandige beweegredenen hebben dan zullen ze ernaar streven een overwicht te behalen op de tegenstander. Dit overwicht moet groot genoeg zijn om de oorlog te winnen. De laatste is: een bepaald minimum aan troepen zal altijd behouden blijven voor interne veiligheid, zelf als de tegenstander zich volledig ontwapent.¹⁴

Voor Caspary is het punt waar de lijnen van de vergelijking snijden niet het punt van stabiliteit, maar van het minimum aan veiligheidsmarge wat toelaatbaar is voor beide partijen. Daarnaast bouwt Caspary een compleet nieuw wiskundig model. Hierin verloopt een wapenwedloop langzamer dan bij het model van Richardson. Dit vanwege allerlei extra vergelijkingen en variabelen waaronder een economisch plafond. De sterke wiskundige inslag van het werk van Richardson en Caspary maakt het moeilijk om toe te passen op deze casestudy. De hypothesen zijn zeker bruikbaar, echter de wiskundige formules zullen buiten beschouwing blijven.

Brito en Intriligator zijn van mening dat het model van Richardson lang de dominante factor is geweest van het denken over wapenwedlopen, maar dat het model snel minder relevant wordt.¹⁵ Deze stelling wordt uitgewerkt in het artikel: *increasing returns to scale and the arms race: the end of the Richardson paradigm?*¹⁶ Vanwege het feit dat er steeds meer en goedkopere technologie ter beschikking komt zijn er schaalvoordelen voor de wapenproducenten. Richardson is er altijd vanuit gegaan in zijn model dat de kosten van ontwikkeling en aanschaf van wapens op een gegeven moment een remmend effect op de wapenwedloop zou hebben. Brito en Intriligator geven aan dat wanneer de ontwikkeling van technologie en schaalvoordelen in het model van Richardson worden verwerkt het mogelijk is dat er niet één stabiel equilibrium ontstaat, maar dat er meerdere stabiele evenwichten mogelijk zijn. De voorkeur ligt nadrukkelijk bij het laagst mogelijk stabiele evenwicht en Brito en Intriligator zien dan ook zeker het belang in van "arms control" verdragen om ervoor te zorgen dat het laagst mogelijke evenwicht intact blijft.¹⁷ Daarnaast wordt er in het artikel tevens geconstateerd dat de verkoop van wapens door derde partijen van grote invloed is en dat deze ontwikkeling ook in een apart maar aanvullend model moet worden verwerkt.

---

¹⁴ Ibidem, 72.

¹⁵ D.Brito en M. Intriligator, 'increasing returns to scale and the arms race: the end of the Richardson paradigm?', *Defence and Peace Economics* 10 (1997) 52.

¹⁶ D.Brito en M. Intriligator, 'increasing returns to scale and the arms race', *Defence and Peace Economics* 10 (1997) 39.

¹⁷ Ibidem, 51.

Het belang van technologie wordt in een latere publicatie, genaamd *Arms Races*, door beide auteurs nogmaals onderstreept. Hierbij halen ze het voorbeeld aan dat een modern vliegtuig met oude computers, elektronica en software niet is opgewassen tegen een oud model vliegtuig wat wel over de modernste uitrusting beschikt.¹⁸ In dit artikel worden de belangrijkste veranderingen in de afgelopen jaren op het gebied van wapenwedlopen beschreven en wordt er een blik in de toekomstige ontwikkelingen op dit veld geworpen. Naast het feit dat de Koude Oorlog is afgelopen signaleren de auteurs als belangrijke ontwikkeling de toenemende defensie uitgaven van China en zijn buurlanden. Daarnaast zien ze een stijging in de wereldwijde instabiliteit door de toename van de proliferatie van massavernietigingswapens.¹⁹ Daarnaast wordt er een verandering waargenomen die het karakter van wapeningwedlopen verandert door de toename van schaalvoordelen in de productie van wapens. Het model van Richardson wordt hierbij door hen vervangen, door een economisch model waarin vier componenten centraal staan. Deze componenten zijn: defensietechnologie, technologie die de economische beperkingen beschrijft tussen consumptie en investering in wapens, technologie die aangeeft hoe een land nieuwe informatie verwerkt en toepast en een keuzefunctie die aangeeft wat voor keuzes een land maakt op basis van het technologische niveau van het land. Deze zeer uitgebreide formule moet het model van Richardson vervangen. Voor deze formule gebruiken de auteurs ook elementen uit speltheorie.

De artikelen van Brito en Intriligator alsook die van Caspary zijn vooral gericht op het meetbaar maken van een wapenwedloop, echter het uitgangspunt dat er mogelijk geen natuurlijke economische rem meer is op een wapenwedloop is interessant. In het artikel; *Arms Races* van Brito en Intriligator worden geen economische of wiskundige formules gebruikt.²⁰ Hierdoor is het toegankelijker en daarmee bruikbaar dan de andere twee artikelen. Wel geven zij in het artikel een overzicht van de ontwikkeling die het denken over wapenwedlopen heeft doorgemaakt. De auteurs hanteren in het tweede artikel de volgende definitie: een wapenwedloop is een competitief, door grondstoffen beperkt, dynamisch proces van interactie tussen twee staten of coalities van staten in de verwerving van wapens.²¹ De andere hierboven behandelde artikelen geven geen directe definitie maar richten zich op het meetbaar maken van het proces van een wapenwedloop. Door het creëren van een formule wordt er geprobeerd dit proces meetbaar te maken. Hiermee wordt het een voorspelbaar en rationeel proces. De uitkomst kan immers berekend worden aan de hand van wiskundige of economische modules. Aangezien deze scriptie een casestudy is, is het vertalen van de werkelijkheid naar een wiskundige formule niet wenselijk. Hiermee verlies je namelijk de complexiteit van de interactie tussen bijvoorbeeld nationalisme en politieke besluitvorming. Bij een rationele wiskundige benadering blijven deze factoren buiten beschouwing terwijl deze wel degelijk een belangrijke rol spelen in de besluitvorming rondom een wapenwedloop.

---

¹⁸ M.Intriligator en D.Brito, 'arms races', *Defence and Peace Economics*, 11 (1999) 47.

¹⁹ M.Intriligator en D.Brito, 'arms races', 49.

²⁰ Ibidem, 45-54.

²¹ Ibidem, 46.

Wat is een wapenwedloop?

Er zijn verschillende definities van een wapenwedloop. In de literatuur die hieronder besproken zal worden komen een aantal definities naar voren.

Bruno Tertrais gebruikt de volgende definitie van een wapenwedloop: Twee of meer partijen die zich in een vijandige relatie tot elkaar denken te bevinden en daardoor de eigen bewapening verbeteren en/of laten toenemen in hoog tempo en hiermee hun militaire posities herstructureren naar aanleiding van politiek en militair gedrag, in het verleden, heden of het verwachte toekomstige gedrag van de tegenstander of tegenstanders.²² De criteria van een wapenwedloop zijn bij deze definitie dat er ten eerste twee partijen zijn die zich bewust zijn van een vijandige relatie. Ten tweede de strijdkrachten van de partijen bewust zo worden ingericht naar aanleiding van het huidige of verwachte gedrag van de tegenstander. Ten derde is er een competitie tussen de partijen op het gebied van kwantiteit en kwaliteit van militair materieel en personeel. Tot slot moet de toename van kwaliteit of kwantiteit in hoog tempo gebeuren.

Theresa Smith hanteert de volgende definitie van een wapenwedloop: de participatie van twee of meer natiestaten in een ogenschijnlijke competitieve of interactieve stijging in kwantiteit of kwaliteit van oorlogsmaterieel en/of gewapende personen.²³ Hier koppelt zij wel de voorwaarde aan dat de wapenwedloop gepaard gaat met een periode van ten minste vier jaar stijgende defensie-uitgaven. Bij deze definitie zijn drie criteria waar te nemen. De eerste is dat er twee of meer partijen in een competitieve relatie zijn verwickeld. De tweede is dat deze relatie zich uit in de aanschaf van meer of beter militair materieel en/of soldaten. Het derde criterium is dat de defensie-uitgaven zich over een periode van ten minste vier jaar in een stijgende lijn moeten ontwikkelen.

Geoffrey Till geeft aan dat een wapenwedloop vrijwel altijd geassocieerd wordt met een actie-reactie dynamiek en geeft voor een maritieme wapenwedloop zeven criteria. De eerste is dat een maritieme wapenwedloop primair voortkomt uit externe in plaats van binnenlandse factoren. De tweede is dat een wapenwedloop over het algemeen bilateraal is. Het derde criterium is dat de wapenwedloop intensief is qua moeite, snelheid en uitdrukking. Als vierde criterium wordt genoemd dat dit proces gepaard gaat met hoge politieke spanningen. Het vijfde criterium is dat de wapenwedloop specifiek operationeel van aard is. Als zesde criterium geeft Till aan dat de wapenwedloop een indicatie is van grote strategische belangen. Tot slot moet de wapenwedloop door beide partijen ook als zodanig worden ervaren.²⁴

Een andere definitie komt van Brito en Intriligator. Deze hanteren de volgende definitie voor een wapenwedloop: een competitief, door beschikbare middelen beperkt, dynamisch proces van interactie tussen twee staten of coalities van staten in de verwerving van wapens.²⁵ Hierbij zijn de criteria als volgt: Ten eerste is er een proces van de aanschaf van wapens wat competitief van aard is.

---

²² B. Tertrais, 'Do Arms Races Matter?', *The Washington Quarterly* 24 (2001) 123.

²³ T. Smith, 'Arms Race instability and War', *The Journal of Conflict Resolution* 24 (1980) 255.

²⁴ G. Till, *Asia's naval expansion*, 19.

²⁵ M. Intriligator, 'Arms Races', *Defence and Peace Economics* 11 (2000) 46.

Ten tweede, er zijn twee staten of coalities van staten die in dit proces participeren. Ten derde, dit proces van wapenverwerving is beperkt door de beschikbare middelen en kan dus niet eindeloos doorgaan.

Voor deze scriptie zal de definitie van Bruno Tertrais gebruikt worden. Deze definitie houdt expliciet rekening met het eerder vertoonde gedrag van de strijdende partijen. Daarnaast is de inrichting van de krijgsmacht een belangrijk onderdeel van deze definitie waardoor er oog is voor de kwaliteit en niet alleen voor de kwantiteit. Vandaar dat er voor deze definitie is gekozen. De definitie is als volgt: *Twee of meer partijen die zich in een vijandige relatie tot elkaar denken te bevinden en daardoor de eigen bewapening verbeteren en/of laten toenemen in hoog tempo en hiermee hun militaire posities herstructureren naar aanleiding van politiek en militair gedrag, in het verleden, heden of het verwachte toekomstige gedrag van de tegenstander of tegenstanders.*

Hoe begint een wapenwedloop?

Het begin van een wapenwedloop is onderzocht. Vaak speelt een territorium hierbij een belangrijke rol. Toby Rider heeft hier in zijn publicatie; *Understanding Arms Race Onset: Rivalry, Threat and Territorial Competition*, onderzoek naar gedaan en kwam tot de volgende voorwaarden voor het starten van een wapenwedloop wanneer er sprake is van betwist territorium.²⁶ Bij een conflict over een territorium zijn er drie aanleidingen waardoor de staat kan besluiten de krijgsmacht uit te breiden, namelijk: het voorkomen van reputatieschade, of het behalen van tastbare en niet-tastbare doelen.²⁷ De tastbare doelen zijn bijvoorbeeld de aanwezigheid van grondstoffen of het verkrijgen van een bepaald militair voordeel door het verwerven van het territorium. Niet-tastbare doelen zijn bijvoorbeeld het toekennen van een bepaalde historische, politieke of culturele waarde aan het betwiste territorium. Hiermee wordt het territorium onderdeel van de identiteit van het land waardoor het als eigen grondgebied beschouwd gaat worden. Reputatieschade komt eigenlijk alleen kijken bij het verlies of dreigende verlies van een territorium. Het voorkomen van die schade voor de reputatie van de staat is een reden om desnoods gewapend aan dat territorium vast te houden. Rider geeft verder als indicatie van een startende wapenwedloop dat de defensie-uitgaven van twee rivaliserende landen met minimaal 8% per jaar moeten stijgen voor een periode van tenminste drie jaar.²⁸ Dit is een belangrijk economisch criterium, de keuze om dit op te nemen in de criteria is vanwege het feit dat een stijging van het defensiebudget niet genoeg is. Dan zou er bij een stijging van 2 % een wapenwedloop kunnen zijn. Susan Sample hanteert als criterium een stijging van het defensiebudget over een periode van minimaal vier jaar. Door het 8% criterium van Rider te gebruiken wordt er gekeken naar een substantiële verandering in het defensiebudget waardoor niet iedere 2% stijging onderzocht hoeft te worden.

---

²⁶ T.J. Rider, 'Understanding Arms Race Onset: Rivalry, Threat and Territorial Competition', *Journal of Politics* 71 (2008) 693.

²⁷ T.J. Rider, 'Understanding Arms Race Onset', *Journal of Politics* 71 (2008) 696.

²⁸ T.J. Rider, Findley, Diehl, 'Just part of the game? Arms races, rivalry and war', *Journal of Peace Research* 48 (2011) 90.

Volgens Charles Glaser in; *The Causes and Consequences of Arms Races*, kunnen wapenwedlopen uit zowel interne als externe factoren voortkomen.²⁹ De externe factoren hangen nauw samen met de tegenstander bijvoorbeeld de acties van een buurland.³⁰ De tegenstander kan bezig zijn met een herstructurering van zijn krijgsmacht om diverse redenen. De motivatie van de tegenstander is hierbij erg belangrijk. Er zijn twee motivaties waarom de tegenstander zich bewapent. De eerste is dat de tegenstander zich bewapent vanwege een mogelijke dreiging en op deze manier zijn eigen veiligheid wil vergroten door te investeren in zijn krijgsmacht. De tweede motivatie is dat de tegenstander uit is op het verwerven van de middelen om zijn doelen met geweld, of de dreiging daarvan, te bereiken. In dit laatste geval zal de agressor de eigen krijgsmacht blijven versterken ook als zijn opponent al gestopt is met reageren op de versterkingen.

Bij de interne oorzaken van wapenwedlopen spelen de politiek, instituties en belangengroepen (zoals de eigen wapenindustrie) een grote rol in het initiëren van een wapenwedloop.³¹ Zo kunnen bepaalde keuzes voor wapensystemen bij de tegenstander het wantrouwen doen toenemen, terwijl dit niet de bedoeling was van het krijgsmachtdeel dat de keuze voor dat systeem maakte op basis van een eigen behoeftestelling. Daarnaast kan het eigen militair-industrieel complex de politiek ervan overtuigen te kiezen voor steeds nieuwere wapensystemen, omdat deze systemen beter aansluiten bij de behoefte van de krijgsmacht. In deze moderniseringsslag kan een buurstaat dan weer een bedreiging zien. Verder spelen politieke belangen een rol. Het kan voor bepaalde politieke doeleinden belangrijk zijn om een externe vijand te creëren. Op deze manier kan het volk overtuigd worden om zich achter eigen regering te scharen. Wellicht is de belangrijkste interne factor uiteindelijk misperceptie, een verkeerde inschatting van de situatie waardoor er verkeerde keuzes gemaakt worden en een wapenwedloop volgt op basis van een verkeerde analyse van het dreigingsbeeld.

Ontwikkeling van een wapenwedloop

Daniel Geller zet in zijn artikel; *Nuclear Weapons, Deterrence, and Crisis Escalation*, uiteen hoe het bezit van kernwapens van invloed is op het gedrag van de staat die deze wapens bezit.³² Vooral de vraag met betrekking tot hoe kernwapens zich verhouden tot escalatie. Er kan een punt komen waarbij de inzet van deze massavernietigingswapens een reële optie is. Daarnaast geeft Geller ook aan dat het verschil tussen de waarde van het belang wat op het spel staat en de gevolgen van de inzet van kernwapens zodanig ver uit elkaar ligt, dat de inzet van kernwapens niet snel voor de hand ligt. Dit neemt niet weg dat ze er zijn en dat dit soort wapens daardoor wel onderdeel zijn van het escalatieproces. Het artikel van Geller is belangrijk aangezien twee van de spelers, de VS en China, in de Zuid-Chinese Zee regio de beschikking hebben over kernwapens. Noord-Korea is ook een staat met kernwapens, maar speelt geen rol in het conflict in de Zuid-Chinese Zee.

---

²⁹ C.L. Glaser, 'The Causes and Consequences of Arms Races', *Annual Review of Political Science* 3 (2010) 251.

³⁰ C.L. Glaser, 'The Causes and Consequences of Arms Races', 253.

³¹ Ibidem, 257.

³² D.Geller, 'nuclear weapons, deterrence, and crisis escalation', *Journal of Conflict Resolution* 34 (1990) 291.

Er is een belangrijk verschil tussen de escalatie van een conflict tussen twee nucleaire machten en tussen een non-nucleaire en een nucleaire macht. Volgens Geller is uit onderzoek gebleken dat van de drie opties die staten hebben (oorlog, afschrikking, en escalatie anders dan oorlog) de kernmachten de voorkeur hebben voor de derde optie wanneer er een conflict is tussen twee of meer kernmachten. Wanneer er in het conflict slechts één kernmacht actief is dan is oorlog een reële optie, waarbij dan de non-nucleaire staat oorlog initieert. Deze conclusies zijn gebaseerd op een analyse van de data van de Correlates of War Serious International Disputes data set.³³ De conclusie dat in een conflict tussen een kernmacht en een conventionele staat er vanuit de conventionele staat eerder geëscaleerd wordt naar oorlog is erg interessant. Dit gedrag vanuit de non-nucleaire staat is volgens Geller te verklaren doordat deze niet gelooft dat de kernmacht daadwerkelijk kernwapens inzet, of omdat de non-nucleaire staat de afweging maakt dat de eigen belangen in het conflict zoveel groter zijn dan die van de kernmacht dat oorlog te verantwoorden is.³⁴

In het artikel; *To Attack or Not to Attack*, van Samuel Wu komt een model van “extended immediate deterrence” aan de orde.³⁵ “Extended immediate deterrence” is van toepassing wanneer een grote macht zijn tegenstander ervan wil overtuigen om een kleinere bondgenoot niet aan te vallen. Recent voorbeeld is de steun van de Verenigde Staten aan Japan aangaande het Japans/Chinees conflict rondom een paar onbewoonde eilanden. Beide claimen deze eilanden echter na de Chinese verklaring dat het luchtruim boven die eilanden Chinees militair luchtruim was en er voortaan toestemming moest worden gevraagd om te passeren. Japan protesteerde en de VS reageerde door een tweetal bommenwerpers door het betwiste luchtruim te laten vliegen zonder de Chinese autoriteiten vooraf te informeren.

Volgens Wu is deze manier van afschrikken een veel gebruikt middel van grootmachten.³⁶ Er moet wel meer onderzoek naar gedaan worden aangezien een verkeerde interpretatie van deze strategie kan leiden tot uitbreiding van het conflict en zelfs oorlog. In het verleden heeft deze manier van afschrikking gewerkt. Uit onderzoek is gebleken dat kleine machten die onder bescherming stonden van grotere machten een veel kleinere kans hadden om te worden aangevallen dan kleine machten die zonder de steun van grote machten stonden.³⁷ Het succes van de afschrikking is afhankelijk van de inschatting van de agressor dat de grotere staat de kleinere staat daadwerkelijk zal helpen. Wu presenteert in zijn artikel een model dat de geloofwaardigheid van de afschrikking door de grote macht toetst. Aangezien er altijd minimaal drie partijen zijn in een uitgeschoven afschrikking (de agressor, verdediger en de kleine macht) ziet Wu dit als een driepersoonsspel van herhaling. De reden van Wu om dit soort relaties via speltheorie te analyseren is omdat er dan minder aannames

---

³³ D.Geller, ‘nuclear weapons, deterrence, and crisis escalation’, 299.

³⁴ Ibidem, 296.

³⁵ S.Wu, ‘To Attack or Not to Attack: a theory and empirical assessment of extended immediate deterrence’, *Journal of Conflict Resolution* 34 (1990) 531.

³⁶ S.Wu, ‘To Attack or Not to Attack: a theory and empirical assessment of extended immediate deterrence’, 532.

³⁷ Ibidem, 533.

nodig zijn.³⁸ De drie aannames die Wu maakt zijn: de beslissing om oorlog te voeren ligt bij één dominante leider, leiders identificeren zich met de belangen van de staat, en leiders zijn rationeel. Dit is de basis voor zijn model.

Voor een goede werking van extended deterrence is het belangrijk dat de agressor de dreiging van de verdediger op waarde schat. De dreiging van de grotere macht om de kleinere macht te hulp te komen moet dus door de agressor worden gezien als een geloofwaardige en uitvoerbare dreiging. In reactie op het dreigement van de verdediger heeft de agressor de opties om door te gaan met de aanval, de aanval te stoppen of om de plannen aan te passen. Bij een aanval van de agressor moet de verdediger vervolgens de beslissing nemen om het dreigement uit te voeren of om dit niet te doen. Wu gaat er vanuit dat de verdediger dit alleen doet wanneer het voor de verdediger een voordeel oplevert. Wanneer de agressor het dreigement van de verdediger serieus neemt dan kan hij nog steeds besluiten om tegen beide partijen te gaan vechten. Hier geldt immers ook dat de verwachte opbrengsten zo groot kunnen zijn dat het voor de agressor het risico waard is. De dreiging is dan niet voldoende om de aanval op andere gedachte te brengen en de “extended deterrence” faalt dan.

Het model van Wu wordt gebruikt om een aantal “extended immediate deterrence” situaties uit het verleden te beoordelen. Uit de berekeningen komt dat de voorspellingen van zijn model voor 77% met de werkelijkheid overeenkomen. Dit is een goede score maar het betreft wel simplificaties van de werkelijkheid. Zo is er gekozen voor een spel theoretische benadering vanwege het feit dat daar minder aannames voor nodig zijn. Vervolgens zijn de gemaakte aannames voor het analysemodel zo gekozen dat er geen rekening gehouden kan worden met het interne politieke proces. Immers in de speltheorie wordt uitgegaan van drie sterke leiders die rationeel zijn en zich identificeren met het belang van de staat. Dit kan nooit altijd het geval zijn. Toch is dit concept goed bruikbaar aangezien het inspeelt op het gedrag van kleinere staten die zich bedreigd voelen. Deze kleinere staten zoeken dan bescherming bij andere vaak grotere staten. Op dit moment is de Verenigde Staten actief bezig met het verbeteren van de militaire relaties met verschillende landen in zuidoost Azië. Het concept van “extended deterrence” is dan bruikbaar om dit gedrag van de VS te verklaren. Hiervoor zal de VS wel de bondgenoten die het zoekt geloofwaardige garanties moeten geven over militaire bijstand en de politieke wil genereren om deze garanties na te komen.

In het boek *Asia's naval expansion; an arms race in the making* beschrijft Geoffrey Till de relaties tussen de verschillende grote machten in Azië.³⁹ Hiervoor gebruikt hij een zelf ontwikkeld model over wapenwedlopen. Dit model is gebaseerd op theorieën over maritieme wedlopen. Hij heeft daaruit de volgende zeven criteria geformuleerd waaraan een wapenwedloop moet voldoen om een wapenwedloop te zijn.⁴⁰ De eerste is dat wapenwedlopen primair voortkomen uit externe in plaats van binnenlandse factoren. De tweede is dat een wapenwedloop vaak bilateraal is. Het derde criterium is dat de wapenwedloop intensief is qua moeite, snelheid en uitdrukking. Als vierde criterium wordt genoemd dat dit proces gepaard gaat met hoge politieke spanningen. Het vijfde

---

³⁸ Ibidem, 535.

³⁹ G.Till, *Asia's naval expansion; an arms race in the making*, (London, 2012) 12.

⁴⁰ G.Till, *Asia's naval expansion*, 19.

criterium is dat de wapenwedloop specifiek operationeel van aard is. Als zesde criterium geeft Till aan dat de wapenwedloop een indicatie is van grote strategische belangen. Tot slot moet de wapenwedloop door beide partijen ook als zodanig worden ervaren. Deze criteria zijn nogal breed. Het voordeel van deze bron is echter dat er geen poging gedaan wordt de werkelijkheid te versimpelen en in een mathematisch model te verwerken. Daarnaast is de bron recent en richt deze zich op de maritieme ontwikkelingen van de verschillende grootmachten in de Aziatische regio. Deze publicatie kijkt echter niet naar de relaties tussen China en de kleine staten rondom de Zuid-Chinese Zee, maar legt de focus op de relaties tussen China, Japan, India en de VS. Till kijkt vooral naar de recente ontwikkelingen van de maritieme strijdkrachten en geeft een overzicht van de relaties tussen de regionale grootmachten. Potentiële conflicten tussen de landen worden door Till behandeld en beschreven. Voor deze scriptie zijn echter de relaties tussen China en de belangrijkste spelers in de Zuid-Chinese Zee van belang.

Hoe eindigt een wapenwedloop?

Het einde van wapenwedloop is ook onderzocht. Hierbij is ook veel gebruik gemaakt van wiskundige formules om wapenwedlopen te analyseren. Bij de gebruikte bronnen op dit gebied stond daarbij vooral het einde van de wapenwedloop centraal. Immers, wanneer er een wapenwedloop kan worden uitgerekend is dus ook de uitkomst van een wapenwedloop vast te stellen. Belangrijk werk hierin is verzet door Susan Sample die in haar artikel: *Arms Races and Dispute Escalation; resolving the debate*, aantoont dat wapenwedlopen in meerderheid eindigen in oorlog.⁴¹ Hiervoor heeft zij gebruik gemaakt van verschillende data over gewapende conflicten en deze databases door middel van een mathematisch model met elkaar vergeleken. Uit haar onderzoek komt de conclusie voort dat wapenwedlopen over het algemeen uitmonden in oorlog. Haar onderzoek is voor veel sociale wetenschappers het bewijs dat er een relatie bestaat tussen een wapenwedloop en oorlog.

In het boek *Deadly Logic* wordt de puur rationele benadering van speltheorieën, wiskundige of sociaal- wetenschappelijke formules bij het analyseren van wapenwedlopen door Philip Green aangevallen.⁴² Zijn redenering is dat het onmogelijk is om van een tegenstander te verwachten dat deze in een situatie van zeer hoge spanning en druk de meest rationele beslissing neemt. In zijn werk geeft hij aan dat er veel aandacht is voor de theoretische benadering van een wapenwedloop met kernwapens, maar dat deze uitgaan van bepaalde veronderstellingen van de tegenstander die niet controleerbaar zijn. Het is bijvoorbeeld niet vast te stellen dat de Sovjet-Unie iedere strategische voorsprong volledig zou uitbuiten terwijl dit wel de veronderstelling is waar veel theoretisch onderzoekers mee werken.⁴³

Het grote probleem is volgens Green dat er in het theoretiseren een poging gedaan wordt om analytische componenten van beleid te scheiden van de politieke en morele overwegingen.⁴⁴

---

⁴¹ S.Sample, 'Arms Races and Dispute Escalation; Resolving the Debate', *Journal of Peace Research* 34 (1997) 17.

⁴² P. Green, *Deadly logic: the theory of nuclear deterrence*, (Columbus, 1966) xi-xv.

⁴³ P. Green, *Deadly logic: the theory of nuclear deterrence*, 257.

⁴⁴ Ibidem, 259.

Hierdoor wordt de werkelijkheid buiten spel gezet en krijg je een situatie waarin een overschot aan massavernietigingswapens ontstaat. Bovendien is het een theoretische discussie die niet gebaseerd is op een onderzoek van de motieven en beweegredenen van de Sovjet-Unie. Daarnaast signaleert Philip Green dat er een reëel gevaar is dat op deze manier de schijn gewekt wordt dat beleid wetenschappelijk onderbouwd is terwijl het hier een theoretische exercitie betreft die niet in de realiteit is toe te passen. Green komt met een stevig pleidooi tegen de rationaliteit van bovengenoemde theorieën maar geeft geen alternatief model voor het onderzoeken van wapenwedlopen. De oproep voor meer en beter onderzoek naar de intenties van staten is niet genoeg om een alternatief model te kunnen formuleren.

Het theoretisch kader

Wanneer we nu kijken naar de veronderstellingen, aannames en criteria die uit de verschillende publicaties naar voren komen zien we een aantal gemene delers. Cruciaal is een gevoel van onveiligheid wat gevoed wordt door onderling wantrouwen en het feit dat staten in anarchie opereren. Er is een directe aanleiding, bijvoorbeeld uitbreiding van de krijgsmacht of een geschil over grondgebied, voor het toenemende wantrouwen ten opzichte van elkaar. Dit uit zich in een actie-reactie dynamiek tussen twee of meer landen waarin nieuwe en betere wapensystemen worden gekocht. Er is een minimumverschil wat mag bestaan tussen de partijen. Dit verschil is voor een deel beperkt door de economische kracht van de partij. Dit vanwege de schaalvoordelen en de lagere kosten van technologische middelen. Het is mogelijk voor kleinere staten om bescherming te zoeken van een grotere staat. Dit is alleen werkbaar wanneer er vanuit de grote staat geloofwaardige veiligheidsgaranties worden gegeven aan de kleinere staat. Wanneer er een stijging van het defensiebudget is van 8% per jaar voor een periode van drie jaar of langer bij de rivaliserende partijen kan er sprake zijn van een wapenwedloop.

Eerder is er door Caspary al aangegeven dat het gevoel van veiligheid afhankelijk is van het relatieve machtsverschil. Wanneer één van de partijen sterk genoeg blijft om zijn belangen ten opzichte van de tegenstander te beschermen is er geen direct gevaar. Dit machtsverschil kan natuurlijk kwantitatief of kwalitatief in stand gehouden worden. Wanneer er voor het kwalitatieve pad gekozen wordt zal de krijgsmacht sterk moderniseren. Van een kleine maar technologisch hoogwaardige krijgsmacht kan een afschrikking uitgaan die voldoende is om agressie te keren. Een andere manier is het zoeken van bondgenoten om samen de dreiging het hoofd te kunnen bieden wanneer dit nodig is. Staten hebben immers drie manieren om zichzelf te beschermen tegen agressie. De eerste is zelfversterking, de tweede mogelijkheid is het sluiten van bondgenootschappen en de derde is de tegenstander aan zich te binden door hem zijn zin te geven.

Wanneer de hierboven behandelde bronnen worden gecombineerd dan kan eruit geconcludeerd worden dat de een wapenwedloop aan de volgende criteria moet voldoen:

-Er is sprake van een wapenwedloop wanneer het onderlinge wantrouwen tussen twee of meer partijen zo groot wordt dat er meer of betere wapens worden gekocht en/of de krijgsmacht wordt uitgebreid.

-Het relatieve machtsverschil tussen de partijen mag niet te ver uiteen lopen. De kloof tussen de “agressor” en “verdediger” moet voor de verdediger acceptabel blijven. Dit kan door zowel kwantitatieve (meer troepen) als kwalitatieve (betere wapens) investeringen.

-Wanneer de wapenwedloop is ingegeven door betwist grondgebied kan deze intensiever zijn vanwege mogelijke nationalistische gevoelens en toegang tot eventueel aanwezige grondstoffen.

-Naast afschrikking door te investeren in meer of betere troepen is het zoeken van nieuwe bondgenoten, of het verdiepen van bestaande bondgenootschappen, een goede indicatie van een toenemend gevoel van onveiligheid en een mogelijke aanwezigheid van een wapenwedloop.

-een stijging van het defensiebudget van de spelers van 8% per jaar over een periode van tenminste drie jaar geeft aan dat er mogelijk sprake is van een wapenwedloop.

Deze criteria komen voort uit de gemene delers van de eerder behandelde literatuur. Er is voor deze criteria gekozen omdat in het geval van deze casestudy sprake is van een groot verschil in omvang van de krijgsmachten van de verschillende spelers. Dit is de reden waarom het actief zoeken naar bondgenoten als criterium is opgenomen.

In de volgende hoofdstukken zal onderzocht worden in hoeverre deze kenmerken van toepassing zijn op de situatie in de Zuid-Chinese Zee.

Hoofdstuk 2: Het conflict en haar historie

In dit hoofdstuk staat de conflicterende aanspraken op de Zuid-Chinese Zee centraal. Sommige landen claimen de gehele zee, anderen maken aanspraak op slechts een gedeelte van deze zee. De geschiedenis van het conflict wordt ook behandeld aangezien er in het verleden korte zeeslagen zijn gevochten over verschillende eilanden in deze zee.

Ligging van de Zuid-Chinese Zee

De Zuid-Chinese Zee ligt in zuidoost Azië en grenst aan Vietnam, Maleisië, Brunei, China, Taiwan en de Filipijnen. De toegang tot deze zee gaat via de belangrijke zeeroutes in de Straat van Malacca en de Straat van Taiwan. De Zuid-Chinese Zee heeft een oppervlakte van ongeveer 3685000 vierkante kilometer.⁴⁵ De zee is omringd door China en Taiwan in het noorden, Vietnam in het westen, de Filipijnen in het oosten en Maleisië en Brunei in het zuiden. De Straat van Malacca verbindt de Zuid-Chinese Zee met de Zee van Andaman en de Baai van Bengalen. De Straat van Taiwan is de verbinding met de Oost-Chinese Zee. In de Zuid-Chinese Zee liggen een aantal eilandgroepen die door verschillende staten geclaimd worden. De belangrijkste conflicten betreffen de Spratly en Paracel eilandgroepen.

De Spratly eilanden liggen in de Zuid-Chinese Zee tussen Vietnam en de Filipijnen. De eilanden zijn niet meer dan kleine rotsformaties die voortkomen uit de ondiepe wateren in dit gebied van de Zuid-Chinese Zee. Er is veel discussie over het aantal eilanden.⁴⁶ Het precieze aantal is moeilijk vast te stellen omdat er met verschillende modellen gerekend kan worden. Het aantal ligt daardoor tussen de 100 en 500 "eilanden" maar er wordt over het algemeen over een aantal tussen de 150 en 180 eilanden gesproken.⁴⁷ Wel bestaat er overeenstemming over het aantal eilanden dat bij hoog water nog droog blijft, dat zijn er namelijk 48. De rest van de "eilanden" bevinden zich altijd, of alleen bij vloed onder het water oppervlak. Daarnaast zijn de eilanden van nature niet geschikt voor permanente bewoning. Er zijn geen, of bijna geen, zoetwaterbronnen te vinden en natuurlijke begroeiing of beschutting is schaars. Dit weerhoudt de landen die aanspraak maken op de eilanden groep er echter niet van om toch ongeveer 2000 militairen te stationeren op de verschillende eilanden.

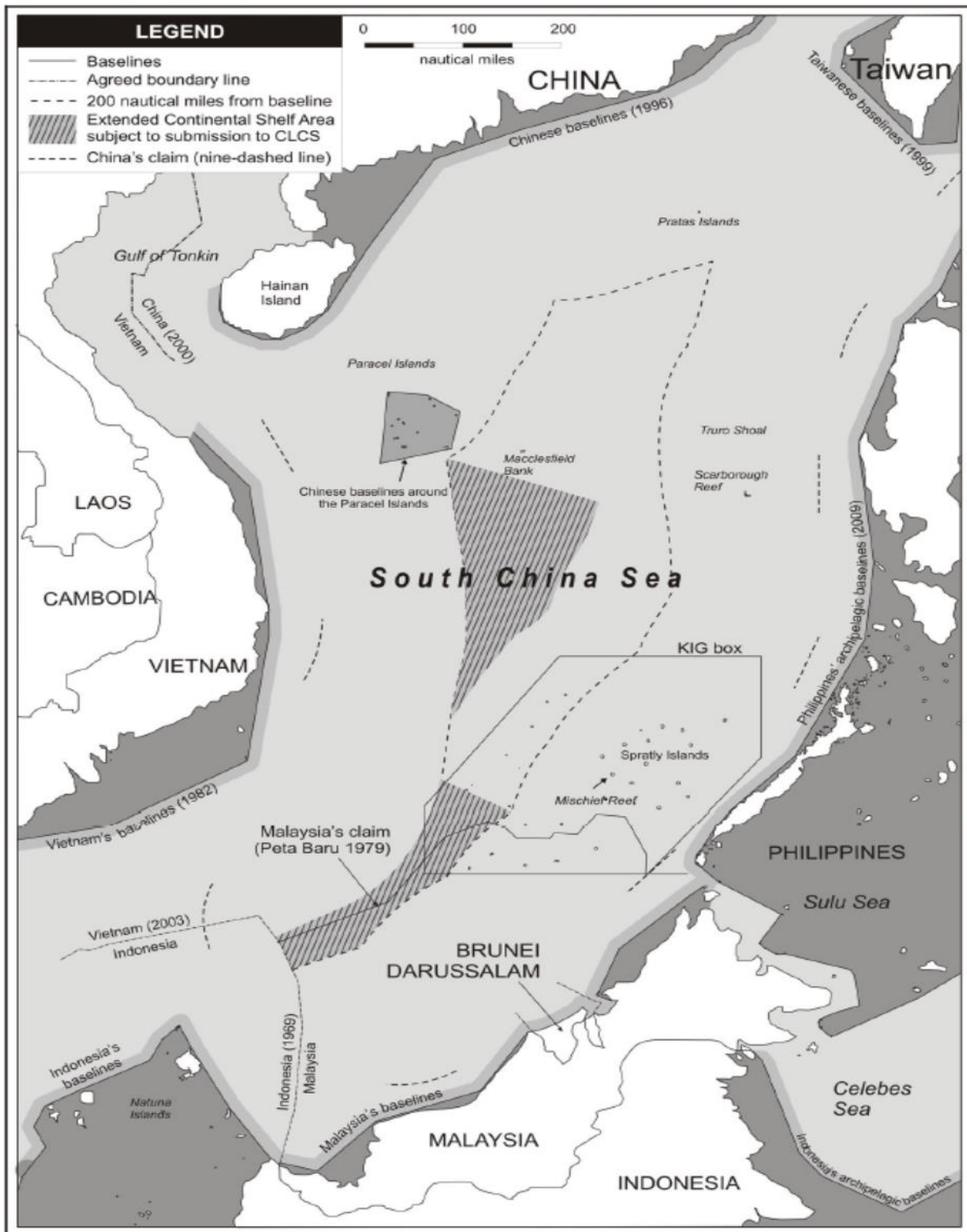
De Paracel eilanden liggen in de Zuid-Chinese Zee ten noorden van de Spratly 's. Deze rotsformatie wordt door China en Vietnam geclaimd. Taiwan maakt ook aanspraak op de Paracel eilanden maar deze aanspraak komt voort uit het feit dat de regering van Taiwan zich als het echte China ziet en daarom gebruik maakt van dezelfde argumentatie als de Chinese Volksrepubliek. De Paracel eilanden zijn een aantal rotsen waarvan de grootste ongeveer twee vierkante kilometer is.

---

⁴⁵ E LaFond, 'South China Sea' (versie 22-7-2013), <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/556146/South-China-Sea> (22-3-2014)

⁴⁶ Clife Schofield, Ian Storey, *the South China Sea dispute, increasing stakes and rising tensions*, (2009, Washington) 11.

⁴⁷ Clife Schofield, *the South China Sea dispute*, (2009, Washington) 11.

Prepared by I Made Andi Arsana, Department of Geodetic Engineering, Gadjah Mada University, Indonesia; Australian National Centre for Ocean Resources and Security (ANCORS), University of Wollongong, Australia. Included with Permission.

⁴⁸ Schofield, *the South China Sea dispute*, increasing stakes and rising tensions, (2009, Washington) 5.

Deze rotsformatie ligt ongeveer 400 kilometer voor de kust van Vietnam en ongeveer 350 kilometer voor de kust van het Chinese eiland Hanai.⁴⁹ De eilanden kunnen niet voorzien in de levensbehoefte waardoor zelfstandige permanente bewoning niet mogelijk is. Dit is deels vanwege het zware weer in het tyfoon seizoen en het gebrek aan zoetwaterbronnen.

De belangrijkste partijen

Dit conflict kent de volgende spelers: Allereerst zijn dat de landen die een deel van de, of de gehele, Zuid-Chinese Zee claimen als eigen territorium, namelijk China, Vietnam, Taiwan, Maleisië, Brunei en de Filipijnen. Daarnaast speelt de Verenigde Staten met de Zevende Vloot een belangrijke rol in de regio en is het voor de VS van strategisch belang om de vrijheid van navigatie te waarborgen, maar zij maken verder geen territoriale aanspraken.

Een aantal van de landen zetten de claim kracht bij met het stationeren van troepen op de betwiste eilanden. Zo heeft China een aantal kleine militaire nederzettingen en vliegvelden gebouwd op de eilanden waar Chinese troepen zitten. Taiwan heeft op het eiland Iba Atu een vliegveld en klein garnizoen. Vietnam, Maleisië en de Filipijnen beschikken ook over elk één vliegveld in de Spratly eilandengroep. De bezettingsmachten hebben allen troepen op de verschillende eilandjes gestationeerd. Brunei zet de eigen claim niet met militaire middelen kracht bij, dit komt vooral door het feit dat Brunei een erg kleine claim heeft en alleen een paar kleine rotsformaties voor de eigen kust claimt.

Daarnaast worden er door alle partijen regelmatig maritieme patrouilles uitgevoerd om toezicht te houden op de eilanden en eventuele “illegale” visserij. Vooral China heeft de vloot van toezichthoudende instanties vergroot tot ongeveer 500 schepen.⁵⁰ De andere landen lijken dit voorbeeld te volgen en breiden de eigen vloot uit met moderne schepen. De Verenigde Staten hebben de Aziatische regio tot het zwaartepunt van het buitenlandbeleid gemaakt en volgen de ontwikkelingen op de voet.⁵¹

Belang van de regio

De Zuid-Chinese Zee is van groot belang voor de wereldeconomie. De zee is een economische slagader en is daardoor één van de drukste zeeroutes ter wereld. China, Japan, Taiwan en Zuid-Korea zijn afhankelijk van een vaste aanvoer van olie en gas, 80% hiervan wordt via de Zuid-Chinese Zee aangevoerd.⁵² Daarnaast liggen er mogelijk grote voorraden aan olie en gas in de Zuid-Chinese Zee zelf. Het is niet mogelijk om vast te stellen hoe groot deze voorraden zijn, dit komt door de spanning in de regio die onderzoek daarnaar onmogelijk maakt. De schattingen lopen uiteen van 28 miljard tot 213 miljard vaten olie.⁵³ Verder zijn er grote belangen voor de visserij, ongeveer 10% van de

---

⁴⁹ Encyclopaedia Britannica, ‘Paracel Islands’ (versie 22-7-2013), <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/442423/Paracel-Islands> (22-3-2014)

⁵⁰ J.Holslag, *Making waves, China and Maritime security in Asia*, (2012, Brussel) 15.

⁵¹ H. Clinton, *America’s Pacific Century*, in *Foreign Affairs* (2011, Washington) 3.

⁵² Department of Defence, ‘Final report to congress’, 22.

⁵³ Schofield, ‘the South China Sea disputes’, 8.

wereldwijde visvangst vindt plaats in dit gebied.⁵⁴ Door het bezetten van eilanden in deze zee willen de partijen de toegang tot deze natuurlijke hulpbronnen veiligstellen en strategische posities innemen voor het uitoefenen van controle over de Zuid-Chinese Zee. Door de ligging van belangrijke aanvoerroutes in de Zuid-Chinese Zee is het voor China, en andere landen, van groot belang deze te kunnen beschermen tegen blokkades. Doordat de Zuid-Chinese Zee toegankelijk is vanuit de Straat van Malacca en de Straat van Taiwan is het voor China belangrijk dat deze zeestraten niet zomaar afgesloten kunnen worden in geval van een conflict. Dit zou voor China betekenen dat de Chinese troepen in de Zuid-Chinese Zee worden opgesloten en dat een economische blokkade ontstaat aangezien schepen de Chinese havens niet meer kunnen bereiken.

Kaart 2⁵⁵

⁵⁴ Ibidem, 9.

⁵⁵ US Energy Information Administration, 'South China Sea' (versie 7-2-2013), <http://www.eia.gov/countries/regions-topics.cfm?fips=SCS> (13-11-2013)

Geschiedenis van het conflict

De aanspraak op de verschillende eilanden komt voort uit het verleden. Aan het begin van de 20^e eeuw kwamen er vanuit verschillende koloniale machten aanspraken op de eilanden in de Zuid-Chinese Zee. De Franse gouverneur van Vietnam gaf in 1929 opdracht om Spratly Island en de aangrenzende riffen formeel te bezetten en riep deze eilandgroep uit tot Frans gebied. Hierop volgen formele protesten van Japan, China en het Verenigd Koninkrijk. China beriep zich op een aantal oude kaarten en de claim dat de eilanden het leefgebied van Chinese vissers zou zijn.⁵⁶ In 1933 volgde de Franse annexatie van de Paracel eilanden. De eilanden vielen vanaf dat moment onder de verantwoordelijkheid van de Franse gouverneur in Vietnam.

Japan had in 1895 Taiwan gekoloniseerd en in 1905 lijfde het Korea in. Na de kolonisatie begon Japan een aantal kleine commerciële activiteiten gericht op fosfaat winning in de Zuid-Chinese Zee te ontplooiën. Vanaf 1930 kwam er meer aandacht vanuit het Japanse leger voor het militaire belang van de eilanden in de Zuid-Chinese Zee.⁵⁷ Tussen 1937 en 1939 bezette Japan alle eilanden en riep in 1939 de soevereiniteit uit over de Paracel en Spratly eilandengroepen. Het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk veroordeelde deze gang van zaken maar konden gezien de situatie op het Europese vasteland niet meer doen dan protest aantekenen.

Het einde van de Tweede Wereldoorlog betekent voor de Zuid-Chinese Zee een tijdelijk einde aan de aanwezigheid van troepen op de eilanden. De Japanse bezettingen waren opgegeven en ontmanteld en andere machten, zoals Frankrijk hadden zich teruggetrokken en komen niet meer terug om één of meer eilandjes te bezetten. Hiermee verdwijnen de niet-regionale machten en verschuift de aanspraak op de eilanden naar de kuststaten van de Zuid-Chinese Zee. Zo bezet de Chinese Volksrepubliek in 1955 Woody Island, één van de grotere eilanden van de Paracel eilandengroep, en zet Zuid-Vietnam de militaire aanwezigheid in het westen van de Paracel door. Dit als erfenis van de Franse tijd. In 1956 bezet Taiwan het eiland Itu Aba nadat een Filipijnse zakenman met een aantal volgers op het eiland geland was om daar een onafhankelijke staat te stichten, die ook 52 andere eilandjes omvatte.⁵⁸ De officiële Filipijnse claim op de Spratly eilandengroep komt echter pas in 1971, waarna Zuid-Vietnam in reactie hierop naast de Paracel ook de Spratly's claimt als voormalig Frans gebied, en wat nu aan Zuid-Vietnam toebehoort. De Chinese regering herhaalt hierna het standpunt dat alle eilanden in de Zuid-Chinese Zee soeverein Chinees territorium zijn.

Vanaf 1970 lopen de spanningen in de regio in hoog tempo op. De verschillende partijen in het conflict proberen de eigen positie te verbeteren door het bezetten van meer eilanden en eilandjes of het uitbreiden van de aanwezige militaire installaties. Deze sprint naar meer bezetting en controle wordt gevoed door de stijgende olieprijs met als hoogtepunt de oliecrisis van 1973.⁵⁹ In januari 1974 gaat het mis. Zuid-Vietnam ziet zich al een tijd geconfronteerd met een stijging van het aantal

---

⁵⁶ C.Joyner, 'the Spratly Island dispute in the South China Sea: Problems, Policy and prospects for diplomatic accommodation', (1998, Washington) 59.

⁵⁷ S. Raine, C. Le Miere, *Regional Disorder, the South China Sea disputes*, (2013, Londen) 38.

⁵⁸ S. Raine, C. Le Miere, *Regional Disorder*, 40.

⁵⁹ Ibidem, 41.

schepen en troepen van het Chinese Volksbevrijdingsleger in de Paracel eilandengroep. De Zuid-Vietnamese regering besluit daarop een vloot te sturen om de Chinese “indringers” te verwijderen. Dit resulteert in een vuurgevecht van 35 minuten waarbij Zuid-Vietnam de Chinese superioriteit moet erkennen. Beide vloten trekken zich uiteindelijk terug. China komt met een groter aantal troepen terug en neemt alsnog de eilanden in. Deze uitdaging moet de Vietnamese regering onbeantwoord laten waardoor China de Vietnamese posities in de Paracel over kan nemen en de gehele Paracel eilandengroep in handen krijgt.

Doordat China nu de hele Paracel in handen heeft ontstaat er een stormloop op de Spratly eilanden. Zuid-Vietnam bezet daar vijf eilanden, en de Filipijnen en Maleisië volgen dit voorbeeld. Maleisië wordt hiermee een nieuwe deelnemer in het conflict. Maleisië maakt in 1979 formeel aanspraak op de Spratly 's en stuurt daar in 1980 troepen naar toe. De bezetting van de Spratly 's gaat in China onopgemerkt voorbij tot dat er in 1987 verkenningen worden uitgevoerd en de bezetting wordt opgemerkt. In reactie hierop besluit de Chinese regering in 1988 tot een snelle bezetting van een aantal eilanden. Door de toename van de troepen en bezettingen in de regio komt het in 1988 tot een tweede militair treffen tussen China en Vietnam. Na het verlies van 70 militairen moet Vietnam wederom in China zijn meerdere erkennen.⁶⁰ Hierna volgde een korte periode van consolidatie waarbij de verschillende claimende deelnemers militaire posten begonnen te bouwen op de eilanden die zij bezet hielden. De posten variëren van een hut op palen tot complete landingsbanen, radarvoorzieningen, artillerie en munitiedepots.⁶¹

Na de periode van schermutselingen breekt er een periode van ontspanning in de relaties tussen de partijen aan. Tussen 1995 en 2005 worden er verschillende initiatieven genomen om doormiddel van bijvoorbeeld de Association of South East Asian Nations (ASEAN) tot een vreedzame oplossing te komen. Dit resulteert in 2002 tot een Code of Conduct waarin de landen van ASEAN en China afspreken om de toekomstige conflicten vreedzaam op te lossen in lijn met de United Nations Convention on the Laws of the Sea (UNCLOS), en dat geen van de partijen andere eilanden zou bezetten.⁶² Er komt zelfs een gezamenlijke verkenning van de zeebodem op zoek naar mineralen en aardgas. Helaas word dit driepartijen initiatief tussen China, Vietnam en de Filipijnen uit 2005 niet verlengd en begint er een nieuwe periode van oplopende spanning.

In 2008 blijkt dat Taiwan een start-en landingsbaan heeft gebouwd op Itu Aba. Vanaf dat moment hebben alle bezettingsmogendheden een vliegveld op ten minste één van de eilanden in de Spratly 's.⁶³ Dit is aanleiding voor een verdere verhoging van spanning. In 2009 komen de relaties verder onder druk te staan door het verstrijken van de deadline van de UN Commission on the Limits of the Continental Shelf om aanspraak te maken op bepaalde gebieden van de continentale plaat. Deze commissie valt onder UNCLOS en beoordeelt aanspraken aan de hand van de gemaakte afspraken

---

⁶⁰ Stirring up the South China Sea II, regional responses (2012, Brussel)

⁶¹ C.Joyner, 'the Spratley Island dispute in the South China Sea: Problems, Policy and prospects for diplomatic accommodation', (1998, Washington) 62.

⁶² F. Egberink, F. van der Putten, *ASEAN, China's Rise and Geopolitical Stability in Asia*, (2011, Den Haag) 21.

⁶³ S. Raine, C. Le Miere, *Regional Disorder*, 48.

binnen UNCLOS. Waar de continentale plaat eindigt heeft invloed op de EEZ van het betreffende land. Dit verklaart het belang van de inbreng bij deze commissie, als het lukt om aan te tonen dat de continentale plaat pas verder in zee eindigt kan dat een de EEZ verder in zee komen te liggen. De verschillende ingeleverde documenten wijzen erop dat de partijen in de Zuid-Chinese Zee aan de eigen claims blijven vasthouden. China protesteert tegen de Vietnamese en Maleisische inbreng waarin beide landen pleiten voor een uitbreiding van de eigen continentale plaat tot buiten de 200 nautische mijlen uit de kust. Hiermee komt de continentale plaat, en daarmee de Exclusief Economische Zone, verder in de Zuid-Chinese Zee te liggen. China komt in reactie hierop met een eigen inbreng bij de commissie waarin het duidelijk naar voren brengt dat de Maleisische-Vietnamese claim een grove inbreuk is op de rechten van China in dat gebied.⁶⁴ Op de kaart die China bij de verklaring inlevert staat de inmiddels beruchte “Nine Dashed Line” deze negen streepjes op de kaart van de Zuid-Chinese Zee geven volgens de Chinese regering aan wat Chinees gebied is. Het bezwaar tegen deze lijnen is dat ze ruim binnen de EEZ van de omringende kuststaten vallen. Kaart 1 laat dit duidelijk zien. De Chinese regering maakt in zijn inbreng niet duidelijk wat deze claim precies omvat, zijn dit alleen de eilanden of ook al het water binnen de negen lijnen? Op deze manier draagt de Chinese regering bij aan het groeiende wantrouwen ten opzichte van de Chinese intenties.

De aanspraken op het gebied zijn als volgt. China maakt aanspraak op de Paracel en Spratly eilandengroepen en al het omliggende water. Als rechtvaardiging gebruikt China een kaart uit 1947 waarop de zogeheten historische wateren van China zijn afgebeeld. Deze kaart, met de beruchte “Nine Dashed Line”, is tevens de inbreng bij UNCLOS. Taiwan claimt dezelfde gebieden op basis van dezelfde kaart. Dit vanwege het feit dat Taiwan zich als opvolger ziet van de Chinese staat van voor de communistische machtsovername. Bijzonder is wel dat Taiwan en Beijing het gebied namens het “hele” China claimen.⁶⁵ De aanspraak van Vietnam op de Paracel eilanden berust op oude kaarten en de claim dat er een ononderbroken lijn van verbintenis is met Vietnam en de Paracel eilanden van voor de Franse kolonisatie tot 1874 toen China de eilanden annexeerde. De Filipijnen maken aanspraak op 50 verschillende eilandjes in de Spratly’ s eilandengroep. Deze aanspraak komt voort uit 1956 toen Tomas Cloma, een Filipijnse zakenman, de eilanden uitriep tot een nieuw land. In 1979 heeft de toenmalig Filipijnse president deze eilanden per decreet tot Filipijns grondgebied verklaard. Maleisië claimt eilanden in het zuiden van de Spratly’ s op basis van een kaart uit 1979 waarin de grenzen van Maleisië opnieuw werden aangegeven.⁶⁶ Alle andere partijen hebben bezwaar tegen deze claim geuit. Brunei tenslotte maakt slechts aanspraak op twee kleine eilanden en vergroot op die manier de eigen EEZ.

Het wantrouwen wordt door China verder gevoed door het optreden van Chinese vissersschepen en paramilitaire organisaties. Zo is er in 2009 het incident waarbij het schip de USS Impeccable van de Amerikaanse marine door Chinese paramilitaire en civiele vaartuigen tot stoppen werd gedwongen. Daarnaast is inmiddels duidelijk dat China buitenlandse oliebedrijven onder druk zette om niet in de Zuid-Chinese Zee naar olie en gas te boren, zelfs wanneer de te exploiteren velden niet binnen de

---

⁶⁴ Schofield, ‘the south china sea disputes, increasing stakes and rising tensions’, (2009, Washington) 14.

⁶⁵ Stirring up the South China Sea II, regional responses (2012, Brussel) 37.

⁶⁶ Stirring up the South China Sea II, regional responses (2012, Brussel) 38.

Chinese Exclusief Economische Zone lagen. Dit werd in 2011 bevestigd door de Wikileaks berichten van een Amerikaanse diplomaat.⁶⁷ De pogingen van de Filipijnse regering om meer internationale aandacht te krijgen voor de Zuid-Chinese Zee resulteert in het hinderen van Filipijnse vissersschepen in betwiste gebieden door Chinese marine schepen. Na een confrontatie bij Scarborough Reef tussen de Filipijnse en de Chinese marine gaat China over tot economische sancties en wordt de import van bananen uit de Filipijnen stop gezet. Bovenstaande voorbeelden zijn slechts de meest in het oog springende, er zijn meerdere laagdrempelige incidenten geweest. Deze incidenten baren de omringende landen zorgen, vooral omdat China zich steeds harder lijkt op te stellen.

In 2011 laat Amerika bij monde van toenmalig Minister van Buitenlandse Zaken Hillary Clinton de wereld weten dat het zwaartepunt van de Amerikaanse buitenlandbeleid de komende decennia in Azië zal liggen. Dit is nodig vanwege de groeiende invloed van de Aziatische landen en het belang van de regio voor de Amerikaanse economie. Er wordt zelfs een directe link gelegd tussen het belang van handel met Aziatische partners en het herstel van de Amerikaanse economie.⁶⁸ De Amerikaanse strategie is een zes sporen beleid waarin het versterken van bilaterale veiligheidsallianties als eerste wordt genoemd. De andere vijf zijn: het verdiepen van de relaties met opkomende machten in de regio; meer betrokkenheid bij regionale multilaterale instituties; het laten toenemen van de wederzijdse handel en investeringen; het bouwen aan een brede militaire aanwezigheid en het bevorderen van de mensenrechten en democratie.⁶⁹

Voor het eerste spoor, het versterken van de bilaterale veiligheidsallianties, en het vijfde, bouwen aan een brede militaire aanwezigheid, wordt door de Chinese politieke leiding ervaren als een poging tot het omsingelen van China. Dit is niet zo raar aangezien volgens de VS de bestaande allianties moeten worden hervormd om nieuwe uitdagingen het hoofd te kunnen bieden. Hiervoor moeten de defensie- en communicatiestructuur van de nieuwe en bestaande allianties worden gemoderniseerd en omgevormd zodat deze in staat zijn operaties in het gehele geweldspectrum te kunnen ondersteunen. De VS zal dus actief gaan helpen om de defensie van de Filipijnen, en anderen Chinese tegenstanders, te moderniseren. Dit is voor China geen wenselijke ontwikkeling. Bovendien investeren de VS niet alleen in bestaande allianties, ze zoeken ook actief naar nieuwe partners. Zo zijn Maleisië, Vietnam en Brunei benaderd voor nauwere samenwerking. Daarnaast zijn ook andere landen zoals India, Indonesië en China zelf benaderd voor meer coöperatie met de VS. Vanuit Chinees perspectief is de handreiking van de VS aan de belangrijkste opponenten van China in het Zuid-Chinese Zee conflict uitermate ongewenst. Het vergroot de angst van de Chinese politieke elite dat de Verenigde Staten een "containment" strategie aan het voeren is.⁷⁰ Hierdoor wordt de kans steeds groter dat de Chinees-Amerikaanse relaties zullen verslechteren en het onderlinge wantrouwen verder toeneemt.

---

⁶⁷ S. Raine, C. Le Miere, *Regional Disorder*, (2013) p.49

⁶⁸ H.Clinton, 'America's Pacific Century', in: *Foreign Policy* (2011, New York) p.2

⁶⁹ H.Clinton, 'America's Pacific Century', 3.

⁷⁰ G. Till, *Asia's naval expansion*, (2012) p.22

De geschiedenis van het conflict rondom de Zuid-Chinese Zee kent periodes van oplopende en aflopende spanning. Gelet op de recente ontwikkelingen is het duidelijk dat er momenteel sprake is van een periode waarin de spanning oploopt. Deze spanning wordt verder opgevoerd door de Amerikaanse visie dat vrijheid van navigatie in de Zuid-Chinese Zee gegarandeerd moet zijn.⁷¹ Deze zee valt vanwege de enorme goederenstroom die dagelijks over de vaarroutes gaat onder de internationale publieke goederen waardoor de Zuid-Chinese Zee voor de VS van strategisch belang is.⁷² De VS maakt zich hiermee, alsook door het actief zoeken naar partnerschappen met landen die een geschil met China hebben een speler in het Zuid-Chinese Zee conflict.

---

⁷¹ H. Clinton, 'America's Pacific Century', 2

⁷² G. Till, *Asia's naval expansion*, (2012) p.18

Hoofdstuk 3: Recente ontwikkelingen en analyse

In dit hoofdstuk staan de recente ontwikkelingen in de regio centraal. Het gaat hierbij niet alleen om de directe omringende landen, maar ook om de rol van de Verenigde Staten in het gebied. Dit vanwege het feit dat de Verenigde Staten het zwaartepunt van het buitenlandbeleid naar Azië heeft verschoven en vrijheid van navigatie hoog in het vaandel heeft.

Recente ontwikkelingen op het gebied van defensie in de regio

Van de staten die een directe aanspraak maken op de Zuid-Chinese Zee of specifieke gebieden daarin, valt op dat er één grote speler is en dat de andere spelers betrekkelijk klein zijn. Hierdoor is er sprake van een scheve verhouding in de machtsbalans in de regio. China kan, zoals het eerder gedaan heeft, eilanden bezetten zonder dat andere staten daar effectief weerstand tegen kunnen bieden. Een wapenwedloop gebaseerd op kwantiteit, meer eenheden en wapensystemen verkrijgen dan de tegenstander, is hierdoor geen optie. China zal dit vanwege zijn bevolkingsomvang altijd winnen. Dit betekent automatisch dat van de drie opties die staten hebben om met tegenstand om te gaan, de optie van zelfversterking maar beperkt bruikbaar is. Doordat China de meeste bewoners ter wereld heeft kan het simpelweg meer mensen onder de wapens brengen dan zijn directe concurrenten in de Zuid-Chinese Zee. Dit neemt niet weg dat moderne wapens de Chinese bewegingsvrijheid kan inperken zoals verderop in dit hoofdstuk wordt uitgelegd.

Toch is er een stijging in de defensie uitgaven van bijvoorbeeld Vietnam waar te nemen. (grafiek 1). Er zijn in het verleden meerdere oorlogen tussen Vietnam en China uitgevochten waaronder in de Zuid-Chinese Zee. Bij de Filipijnen zien we eenzelfde ontwikkeling in de defensie-uitgaven. In het verleden hebben China en de Filipijnen schoten gewisseld over eilanden in de Zuid-Chinese Zee en momenteel zijn er spanningen over onder andere betwiste visgronden.⁷³ Ondanks de stijgende investeringen blijven de budgetten voor defensie van beiden landen in het niet vallen in vergelijking met het defensiebudget van China (grafiek 2). Zo gaf Vietnam in 2012 bijna 3.4 miljard dollar uit aan defensie, en de Filipijnen ongeveer 3 miljard dollar.⁷⁴ China besteedde 157 miljard in 2012 aan defensie.⁷⁵ Dat is niet te vergelijken. China staat op de tweede plaats als het gaat om uitgaven aan defensie. Het is voor Vietnam en de Filipijnen niet mogelijk om op uitgaven of omvang van de krijgsmacht te concurreren.

Vanwege het enorme verschil in omvang tussen de partijen is het daarom belangrijk om te kijken naar de kwaliteit van de krijgsmachten. Immers een kwalitatief hoogwaardige krijgsmacht kan voor een deel de verschillen in omvang van de krijgsmachten compenseren. In vrijwel alle landen rondom de Zuid-Chinese Zee worden nieuwe schepen, vliegtuigen en ander defensiematerieel aangeschaft. Het is moeilijk om een duidelijk uitgangspunt te kiezen aangezien er geen betrouwbare cijfers zijn over het precieze aantal tanks, schepen en vliegtuigen. De vraag is in hoeverre het een reguliere vernieuwing van de wapensystemen betreft in plaats van een wapenwedloop. Modernisering van de

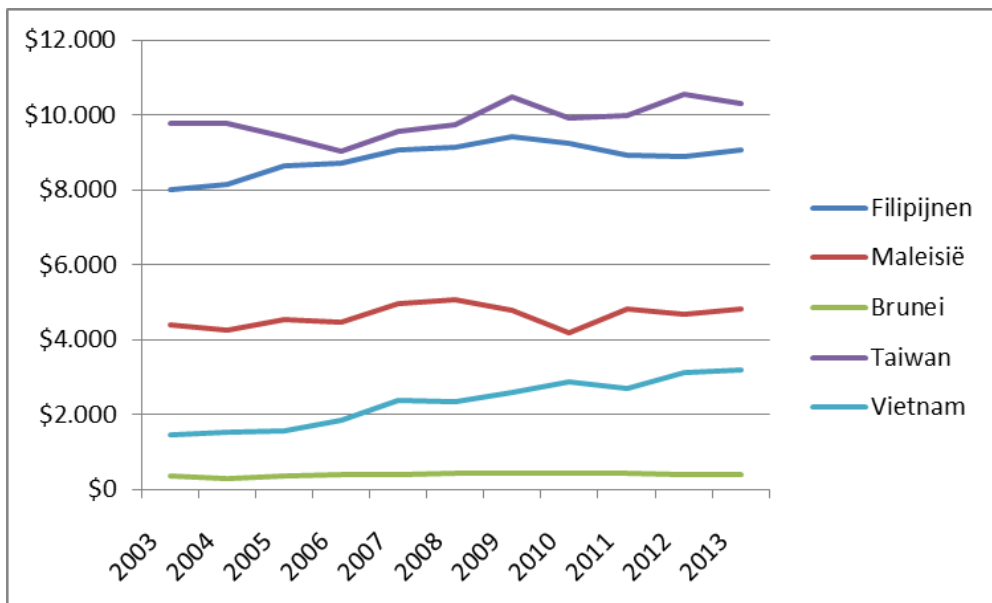
---

⁷³ Nederlandse Omroep Stichting, 'Filipijnen wijken niet voor China' (versie 7-5-2014)
<http://nos.nl/video/629701-filipijnen-wijken-niet-voor-china-op-zuidchinese-zee.html> (8-5-2014)

⁷⁴ SIPRI military expenditure database 2012

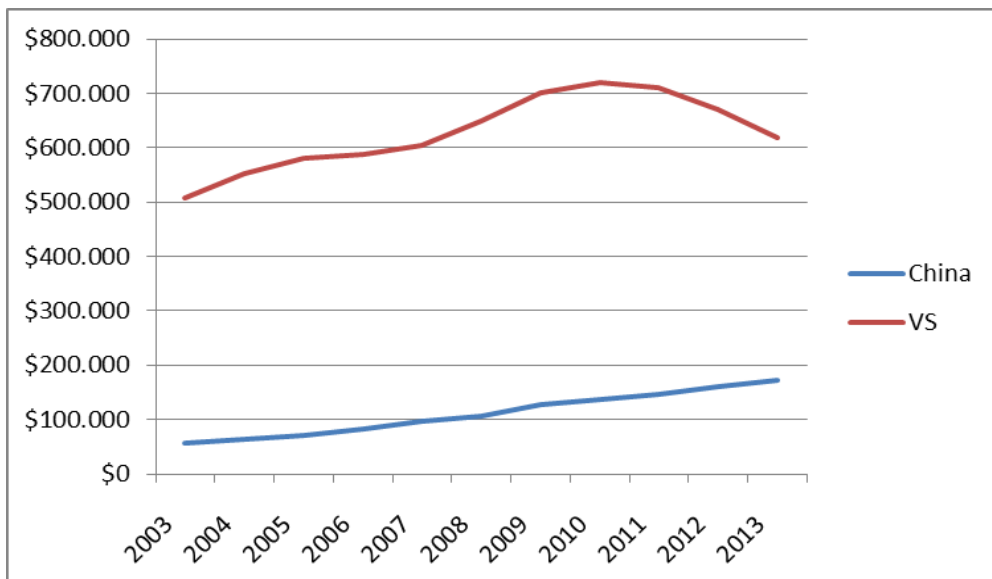
⁷⁵ SIPRI military expenditure database 2012

Grafiek 1.

De uitgaven aan defensie (in miljoenen dollars) van vijf van de zes landen met een claim op gebieden in de Zuid-Chinese Zee.

Grafiek 2.

Uitgaven aan defensie (in miljoenen dollars) van China en de Verenigde Staten.

Bron: SIPRI defensie uitgaven database.

krijgsmacht is in veel van deze landen hard nodig aangezien veel van de regionale krijgsmachten nog met verouderd Sovjet materiaal zijn uitgerust. Echter vanwege de snelle modernisering van de Chinese krijgsmacht is het argument dat deze inhaalslag een reactie op de modernisering van de Chinese krijgsmacht is, ook zeker te maken. Het niet hebben van een uitgangspositie op basis van het aantal wapensystemen in jaar X is in dit geval niet hinderlijk. De wapensystemen die worden aangeschaft zijn nieuw en zijn onderdeel van een bepaalde strategie. Door te kijken naar die strategie kan er worden afgeleid of er sprake is van reguliere modernisering of een wedloop. Zoals eerder beschreven hebben bijvoorbeeld de Filipijnse en Vietnamese marine militaire confrontaties gehad met de Chinese marine en deze verloren. Op zich een goede reden om te kijken naar de mogelijkheden om een moderne krijgsmacht op te zetten.

De aanschaf en investeringen in nieuw materieel kosten tijd. De laatste paar jaar is er echter waar te nemen dat veel van de spelers in het conflict nieuwe wapens kopen. Vietnam heeft onlangs nog Russische Su30 gevechtsvliegtuigen aangeschaft en moderniseert de vloot in een hoog tempo. Daarnaast heeft de regering zes Russische Kilo klasse onderzeeërs gekocht.⁷⁶ Maleisië doet hier ook aan mee. Hiervoor heeft het bestellingen geplaatst voor verschillende moderne wapensystemen zoals Russische gevechtsvliegtuigen, maar ook nieuwe fregatten, onderzeeërs en patrouilleschepen.⁷⁷ Maleisië kiest een tweesporenbeleid waarin het aan de ene kant flink investeert in de krijgsmacht, en aan de andere kant zwaar inzet op een goede relatie met China. Brunei is klein maar investeert in modernisatie van de kleine krijgsmacht met de aanschaf van Amerikaanse helikopters en Russisch vlootmaterieel, echter het kiest ook voor nauwe banden met China waardoor er van confrontatie geen sprake is. Taiwan leeft al langer op gespannen voet met China en heeft bij de Verenigde Staten kenbaar gemaakt dat er interesse is voor de aanschaf van de Joint Strike Fighter. Daarnaast wil Taiwan graag nieuwe onderzeeërs aanschaffen. China zelf bouwt de eigen krijgsmacht ook uit met nieuwe vliegtuigen en schepen. Zo is het eerste Chinese vijfde generatie vliegtuig ontwikkeld en heeft China zijn eerste vliegdekschip te water gelaten. De ambitie van China is om nog een aantal zelf ontwikkelde vliegdekschepen aan de vloot toe te voegen.⁷⁸ De onderzeevloot van China is erg groot, ongeveer 60 onderzeeërs, en bestaat uit zowel diesel als nucleair aangedreven schepen.⁷⁹ De Filipijnen zijn bezig met de aanschaf van nieuwe schepen waaronder drie uitgefaseerde korvetten van de Amerikaanse kustwacht. Aanschaf van nieuwe vliegtuigen, fregatten en helikopters staan ook gepland. Bovenstaande lijst lijkt erg indrukwekkend maar voorlopig gaat het om beperkte aantallen. De uitzondering hierop is Vietnam die de vloot met eigen gebouwd materieel wil gaan versterken.

Wat opvalt aan de aanschaf van materieel is dat de gekochte wapensystemen in een Anti-Access/Area Denial strategie passen. Een dergelijke strategie bestaat uit twee delen. Het Anti-Access gedeelte bestaat uit een combinatie van hoogwaardige satelliet en raket systemen die precisie aanvallen over grote afstanden mogelijk maken. Het Area Denial gedeelte bestaat uit moderne gevechtsvliegtuigen

---

⁷⁶ R. Bitzinger, *a new arms race? Explaining recent Southeast Asia military acquisitions*, in: *Contemporary Southeast Asia* 32:1 (2010) p.59

⁷⁷ R. Bitzinger, *a new arms race?* (2010) p.54

⁷⁸ J. Holstag, *Trapped Giant, china's military rise*, (2010, Londen) p.64

⁷⁹ S. Raine, C. Le Miere, *Regional Disorder*, (2013) p.10

en geïntegreerde luchtverdedigingssystemen, land-en zee-mijnen, onderzeeërs en raketten die ingezet kunnen worden tegen manoeuvre eenheden.⁸⁰ Eenvoudig gezegd; Anti-Acces voorkomt dat een tegenstander het theater kan betreden, Area Denial beperkt de bewegingsvrijheid van een opponent in gebieden die onder controle van de verdedigende partij staan. Dit is een strategie die door landen wordt ingezet wanneer ze tegenstand van een sterkere opponent verwachten vanwege het asymmetrische en defensieve karakter van de A2AD wapensystemen. Vooral de aanschaf van onderzeeërs is opvallend. Maleisië en Vietnam hebben sinds kort, Maleisië sinds 2009 en Vietnam sinds 2013, een onderzeedienst. De Filipijnse regering heeft aangegeven onderzeeërs te willen aanschaffen en Taiwan wil de bestaande, bescheiden onderzeevloot graag uitbreiden. Zoals eerder aangegeven beschikt China al een grote onderzeevloot, 70 onderzeeërs, en is deze aan het moderniseren.⁸¹

Naast onderzeeërs worden er ook andere A2AD systemen aangeschaft. Veel van de recent gekochte, of bestelde, schepen zijn uitgerust of kunnen worden uitgerust met anti-scheepsraketten. Vietnam heeft vier Russische fregatten besteld die elk kunnen worden uitgerust met acht anti-scheepsraketten. De Filipijnen hebben bekend gemaakt dat de overgenomen Amerikaanse korvetten met anti-scheepsraketten zullen worden uitgerust. Het totaal aantal anti-scheepsraketten die van maritieme platforms kunnen worden ingezet is in oost Azië de afgelopen 10 jaar met 30% gestegen.⁸² Maar ook in het aantal landsystemen die voor A2AD ingezet kunnen worden is een stijging waar te nemen. Zo heeft Vietnam twee Russische kustverdedigingssystemen gekocht en heeft aangegeven er meer te zullen gaan afnemen. Deze mobiele verdedigingssystemen kunnen tot 300 km uit de kust schepen uitschakelen. Een groot gedeelte van de EEZ kan op die manier worden afgedekt. Taiwan heeft een eigen kustverdedigingssysteem ontwikkeld en geplaatst op een aantal eilandjes voor de kust. Daarnaast hebben Maleisië en Vietnam recent Russische moderne jachtvliegtuigen gekocht die in een anti-scheepsrol kunnen worden ingezet. Hierdoor kunnen tegenstanders de toegang tot de nabije wateren van de kuststaat ontzegd worden.

De A2AD strategie van Vietnam, Taiwan en Maleisië is erop gericht om de bewegingsvrijheid van de Chinese marine in de Zuid-Chinese Zee in te perken. Door het aanschaffen van de bovengenoemde wapensystemen kunnen bepaalde gebieden in bijvoorbeeld de eigen EEZ voor de Chinese marine moeilijker toegankelijk gemaakt worden. Door de nieuwe wapensystemen te combineren kan er een effectief A2AD "schild" worden gemaakt waarbij onderzeeërs verder uit de kust kunnen opereren en daarmee buiten het afgedekte gebied voor verrassingsaanvallen gebruikt kunnen worden. Waar wel rekening mee gehouden moet worden is dat deze wapensystemen nieuw zijn en dat de krijgsmachten van deze landen weinig tot geen ervaring hebben met bijvoorbeeld een onderzeedienst. Daardoor ligt de effectiviteit van de inzet waarschijnlijk de komende jaren lager vanwege het feit dat er nog geoefend moet worden en ervaring moet worden opgedaan met deze nieuwe systemen.

---

⁸⁰ Le Miere, 'The Spectre of an Asian Arms Race', in: *Survival* 56:1 (2014) 141.

⁸¹ International Institute Strategic Studies, *Military Balance 2014*, (London 2014) 233.

⁸² International Institute Strategic Studies, *Military Balance 2013*, (London 2014) 47.

De Filipijnen hebben aangekondigd een actievere verdediging van de gebieden in de west-Filipijnse zee (Filipijnse benaming voor de Zuid-Chinese Zee) te gaan voeren. Hiertoe zullen er extra eilandjes en riffen in de EEZ worden bezet. Dit heeft tot doel om China ervan te weerhouden om Reed Bank te bezetten.⁸³ De plannen houden op dit moment in dat er vier patrouilleschepen in het gebied gestationeerd gaan worden, ondersteund door twee surveillance vliegtuigen. Daarnaast moet er een netwerk van informatiesystemen worden opgezet voor een effectievere commandovoering in dit kustgebied. Daartoe worden bestaande landingsbanen gerestaureerd en zal er een mariniersbrigade in de eilandgroep van Kalawan gestationeerd worden.⁸⁴ De Filipijnen zijn bang dat China met militaire middelen zal proberen de eilanden te bezetten en hebben de hoop voor een belangrijk deel gevestigd op het vernieuwde defensieverdrag met de VS. Met dit verdrag is de warmte inmiddels geheel verdwenen uit een toch al koele relatie tussen de Filipijnen en China. China heeft regelmatig conflicten met de Filipijnen. Zo was de militaire post op het tweede Thomas Shoal door Chinese schepen omsingeld en werden pogingen tot het bevoorraden van deze post door de Chinese verhinderd.⁸⁵ Daarnaast protesteerde China ook heftig tegen de arrestatie van Chinese vissers die in Filipijnse wateren aan het vissen waren op zeeschildpadden.⁸⁶

China voert ook een A2AD strategie. Hierbij is de aanzienlijke onderzeevloot de belangrijkste component. China is vooral bang voor de Amerikaanse maritieme dominantie en wil deze dominantie met een A2AD strategie ondermijnen. China is op het gebied van A2AD een stuk verder dan de andere landen rondom de Zuid-Chinese Zee. Speerpunt van de Chinese A2AD strategie is de grote onderzeevloot. De modernisatie van deze indrukwekkende vloot heeft ertoe geleid dat momenteel meer dan de helft van de ongeveer 65 onderzeeërs moderne Kilo-klasse onderzeeërs zijn.⁸⁷ Daarnaast heeft China grote stappen gemaakt in het verfijnen van de geleidingssystemen van verschillende soorten ballistische en kruisraketten van de Chinese krijgsmacht. Binnen de marine zijn deze ontwikkelingen vooral ten goede gekomen van de anti-scheepsraketten. Dit soort raketten zijn niet alleen te vinden op Chinese fregatten en kruisers, er is ook een schip rondom dit wapen gebouwd. De Chinese Houbei klasse (Type-022) beschikt over acht moderne anti-scheepsraketten en is gebouwd voor hoge snelheden. Zo ligt de top snelheid op 36 knopen (ongeveer 65 kilometer per uur). Er zijn ongeveer 75 van dit soort schepen gebouwd, wat volgens Le Miere duidt op een strategie waarin dit soort schepen in een groep aanvallen en daarna snel weer verspreiden.⁸⁸ Op het land zijn nieuwe lange afstands-raketten ontwikkeld die bijvoorbeeld Amerikaanse bases in Okinawa kunnen

---

⁸³ D. Agnote, 'Philippines draws defense plan against China' (versie 6-5-2014), <http://www.abs-cbnnews.com/nation/05/06/14/philippines-draws-defense-plan-against-china> (12-5-2014)

⁸⁴ D. Agnote, 'Philippines draws defense plan against China' (versie 6-5-2014), <http://www.abs-cbnnews.com/nation/05/06/14/philippines-draws-defense-plan-against-china> (12-5-2014)

⁸⁵ Nederlandse Omroep Stichting, 'Filipijnen wijken niet voor China' (versie 7-5-2014) <http://nos.nl/video/629701-filipijnen-wijken-niet-voor-china-op-zuidchinese-zee.html> (8-5-2014)

⁸⁶ Ibidem

⁸⁷ Le Miere, 'the spectre of an Asian Arms Race', 147.

⁸⁸ Ibidem, 147.

treffen. Daarnaast heeft China hard gewerkt aan een ballistische raket die tegen manoeuvre eenheden ingezet kan worden. De DF21-D ballistische anti-scheepsraket is hier het voorbeeld van. Deze raket kan over zeer grote afstanden tegen schepen worden ingezet en is volgens de Le Miere de eerste in zijn soort.⁸⁹ Daarnaast demonstreerde het Chinese leger dat het over de capaciteiten beschikt om satellieten uit de lucht te schieten door een defecte Chinese weersatelliet met een ballistische raket neer te halen.

Aangezien de landen ten opzichte van China klein zijn en op dit moment naast beperkte A2AD middelen niet echt een vuist kunnen maken is zoals eerder al gezegd de optie van zelfversterking maar beperkt inzetbaar. Daarom is het voor veel van deze landen van belang samenwerking te zoeken en allianties aan te gaan willen ze met Chinese druk om kunnen gaan. De samenwerking tussen deze landen onderling is enigszins beperkt aangezien China uitsluitend bilateraal wil spreken over deze geschillen. Wel wordt er geprobeerd om binnen ASEAN gezamenlijk een standpunt in te nemen aangaande de problemen rondom de Chinese claim op de gehele Zuid-Chinese Zee.⁹⁰ Wat echter opvalt is dat alle landen proberen de relatie met de Verenigde Staten uit te breiden en bestaande banden worden aangehaald. Dit geeft aan dat de landen die lid zijn van ASEAN weinig vertrouwen hebben in ASEAN als beste organisatie om dit probleem op de te lossen. ASEAN heeft via de ASEAN+3 conferenties (de tien landen die lid zijn van ASEAN en China, Japan en Zuid-Korea) weldegelijk een overleg orgaan waarbinnen de territoriale geschillen besproken kunnen worden. Echter zoals al eerder aangegeven wil China deze geschillen uitsluitend bilateraal bespreken. De Verenigde Staten staat open voor nieuwe en/of betere allianties aangezien de VS bezig is met het verschuiven van het zwaartepunt van het eigen buitenlandbeleid naar Azië.

De Vietnamezen willen daarom de Verenigde Staten graag als partner als tegenwicht richting China. In het kader van het versterken van de bestaande diplomatieke en militaire banden heeft dit geresulteerd in gezamenlijke vloot oefeningen vanaf 2010.⁹¹ Vietnam is daarnaast druk op zoek naar andere bondgenoten. Zo heeft Vietnam tussen 2009 en 2012 tien nieuwe defensieverdragen gesloten met verschillende landen in de regio. De verdragen hebben primair betrekking tot maritieme samenwerking en in sommige gevallen wordt er expliciet zorgen geuit over de spanningen in de Zuid-Chinese Zee.⁹² Naast de VS zijn er door Vietnam met Maleisië en de Filipijnen verdragen gesloten, maar ook met India, Zuid-Korea, Japan en Singapore. Met Indonesië heeft Vietnam een verdrag gesloten over gezamenlijke patrouilles in de Zuid-Chinese Zee. Vietnam en de Filipijnen gaan meer samenwerken op het gebied van de kustwacht, training en materieel. Hiermee ontpopt Vietnam zich tot een zeer actieve speler in het zoeken van nieuwe veiligheidsverdragen.

De Filipijnen koesteren ook de relaties met de VS en dan vooral het defensieverdrag waarin de VS bijstand verleend in geval van oorlog. Dit verdrag stamt uit 1951 en houdt in dat beide landen elkaar te hulp zullen komen wanneer één van beide landen te maken krijgt met een aanval of invasie van

---

⁸⁹ Ibidem, 147.

⁹⁰ S. Raine, C. Le Miere, *Regional Disorder*, 113.

⁹¹ J. Holslag, *Making waves, China and Maritime security in Asia*, (2012, Brussel) 9.

⁹² Sea of troubles, 11.

het grondgebied. Tot 1990 had de VS een aantal militaire bases en troepen in de Filipijnen. Deze werden teruggetrokken nadat het Filipijnse congres tegen het verlengen van de aanwezigheid van Amerikaanse troepen op Filipijns grondgebied stemde. De VS trok zijn troepen terug en droeg de bases over aan de Filipijnse autoriteiten. Dit had geen negatieve gevolgen voor de Filipijns-Amerikaanse betrekkingen deze bleven goed. De Amerikaanse Zevende Vloot en de Filipijnse marine houden regelmatig gezamenlijke oefeningen en de VS hebben beloofd om de Filipijnen te helpen bij het vergroten van de maritieme capaciteiten.⁹³ Bijzonder is het verdrag tussen de VS en de Filipijnen dat op 28 april 2014 is getekend. Dit defensieverdrag creëert de randvoorwaarden voor de terugkeer van Amerikaanse troepen en een grote Amerikaanse aanwezigheid van onder andere schepen en vliegtuigen in de Filipijnen, er zullen echter geen Amerikaanse bases op de Filipijnen gebouwd gaan worden.⁹⁴ Daarnaast bevestigde de Amerikaanse president Obama de Amerikaanse veiligheidsgarantie: "Our commitment to defend the Philippines is ironclad and the United States will keep that commitment because allies never stand alone."⁹⁵ Daarnaast heeft de Filipijnen verdragen getekend met Vietnam, Japan en Nieuw-Zeeland over militaire training en uitwisselingen van officieren. Met Zuid-Korea heeft de Filipijnen een verdrag getekend over defensiesamenwerking en militair materieel. Verder probeert de Filipijnse regering normale betrekkingen met China te onderhouden. Deze zijn echter nogal aan spanningen bloot gesteld vanwege een Chinese blokkade van een Filipijns militaire post bij een rif voor de kust van de Filipijnen.⁹⁶

De andere spelers zoeken ook naar nieuwe veiligheidssamenwerkingen. Zo heeft Maleisië de banden met Vietnam en India aangehaald. Met Vietnam wordt onder andere informatie uitgewisseld om beter de eigen gebieden in de Zuid-Chinese Zee te kunnen patrouilleren. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt over gezamenlijke oefeningen en uitwisselingen. Met India heeft Maleisië afspraken gemaakt over training, uitwisseling en materieel.

Het aangaan van bovenstaande verdragen geeft aan dat er in de Zuid-Chinese Zee regio duidelijk zorgen bestaan bij de politieke en militaire elite over de opkomst van China. De houding van China in bepaalde conflicten wordt volgens Holslag door andere landen als assertiever ervaren dan eerst. Dit verklaart de nauwere samenwerking op defensie gebied tussen de landen in, maar ook buiten de Zuid-Chinese Zee regio. De derde optie die staten hebben om met weerstand om te gaan is de banden met de belangrijkste opponent aan te halen in de hoop de beslissingen van de tegenstander te kunnen beïnvloeden. Brunei kiest vanwege de geringe omvang van dit land voor deze optie. Dat is op zich niet raar. Wat wel op valt is dat de VS actief zoeken naar een betere relatie met deze

---

⁹³ J.Holslag, *Making waves, China and Maritime security in Asia*, (2012, Brussel) 11.

⁹⁴ J. Eilperin, 'US-Philippines to sign 10-years defense agreement amid rising tensions' (versie 27-4-2014) http://www.washingtonpost.com/world/us-philippines-to-sign-10-year-defense-agreement-amid-rising-tensions/2014/04/27/a04436c0-cddf-11e3-a75e-463587891b57_story.html (15-5-2014)

⁹⁵ M.Felsentahl, 'Obama says U.S. commitment to defend Philippines 'ironclad'' (versie 29-4-2014), <http://www.reuters.com/article/2014/04/29/us-philippines-usa-obama-idUSBREA3S02T20140429> (15-5-2014)

⁹⁶ Nederlandse Omroep Stichting, 'Filipijnen wijken niet voor China' (versie 7-5-2014) <http://nos.nl/video/629701-filipijnen-wijken-niet-voor-china-op-zuidchinese-zee.html> (8-5-2014)

ministaat. Zo wordt Brunei expliciet genoemd land waar de VS graag de diplomatieke banden mee aan wil halen.

Het aanhalen met de banden van bestaande en nieuwe partners in Azië is de kern van de Amerikaanse buitenlandstrategie. Dit werd door voormalige minister van Buitenlandse Zaken Hillary Clinton verwoord. In haar artikel in het tijdschrift 'Foreign Affairs' zet ze uiteen waar de focus van het Amerikaanse buitenlandbeleid de komende jaren komt te liggen. Amerika is vastbesloten om de leidinggevende positie die zij nu heeft vast te houden. Daarnaast zal het Amerikaanse buitenland beleid zich centreren op Azië en het aangaan van nieuwe diplomatieke, economische en veiligheidsrelaties met de landen in die regio. Opvallend is dat Clinton in haar artikel expliciet de hand uitsteekt naar onder andere Maleisië, Vietnam en Brunei om samen met de opkomende landen (China, India, Indonesië) en Amerika te werken aan een raamwerk voor een regionale orde.⁹⁷ Daarnaast geeft Clinton aan dat de Verenigde Staten zullen bijdragen aan deze orde aangezien het bewaren van de vrede in deze regio cruciaal is voor de wereld orde. Hiervoor geeft ze een drietal voorbeelden: "whether through defending freedom of navigation in the South China Sea, countering the proliferation efforts of North Korea, or ensuring transparency in the military activities of the region's key players."⁹⁸ De bestaande en nieuwe samenwerkingen die de VS aangaan zullen zich kenmerken door het vinden van en politieke consensus over het doel van de allianties, de allianties moeten adaptief zijn zodat ze kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen in de regio en als laatste moet de VS ervoor zorgen dat de defensie inspanningen en communicatie infrastructuur van zijn partners zodanig gemoderniseerd worden dat ze over het gehele geweldsspectrum van statelijke en niet-statelijke actoren een geloofwaardige afschrikking vormen.⁹⁹ Onderdeel van het versterken van de banden met bijvoorbeeld de Filipijnen is het laten stijgen van de frequentie van het aantal bezoeken van Amerikaanse marine schepen. Met het bovenstaande beleid maakt de VS zich een speler in het Zuid-Chinese Zee conflict. Inmiddels heeft China zich beklaagd over het feit dat de landen waarmee China een maritiem conflict heeft zich steeds agressiever profileren. De reden daarvoor is volgens China dat de VS deze landen daartoe aanzet.¹⁰⁰

Zoals eerder al aangegeven is de Zuid-Chinese Zee een belangrijke ader voor de zeevaart en de afsluiting daarvan, of de dreiging daarmee, heeft grote gevolgen voor de wereldeconomie. Het is voor de VS en vele andere landen onwenselijk dat één land bepaalt wat er in dat gebied gebeurt. Aan de andere kant is er de zorg van Chinese kant dat de toevoer van olie en gas naar China eenvoudig kan worden afgesloten door het blokkeren van toegangsroutes naar de Zuid-Chinese Zee. China wil dus de mogelijkheid hebben om de aanvoerroutes veilig te stellen en desnoods blokkades te kunnen doorbreken. Door een gebrek aan vertrouwen tussen beide landen is dit een groot probleem. Het volgende citaat van een Chinese analist naar een Amerikaanse collega is een prachtige illustratie van dat probleem: "What you Americans don't understand, what you can't get your heads around, is that

---

⁹⁷ H. Clinton, 'America's Pacific Century', in: *Foreign Affairs* (2011, Washington) 4.

⁹⁸ H. Clinton, 'America's Pacific Century', 2.

⁹⁹ *Ibidem*, 3.

¹⁰⁰ Channel News Asia, 'China accuses US of emboldening maritime rivals' (versie 13-5-2014)
<http://www.channelnewsasia.com/news/asiapacific/china-accuses-us-of/1104174.html> (16-5-2014)

the Chinese don't believe a word you say. Beijing sees everything you do as part of a concerted strategy to keep China down".¹⁰¹ Dit wantrouwen van Chinese kant zal niet afnemen met het verschuiven van het zwaartepunt van het Amerikaanse buitenlandbeleid naar Azië en het opvoeren van de bezoeken van Amerikaanse marine schepen aan Vietnamese en Filipijnse havens. Dit betekent immers meer Amerikaanse activiteit in de Zuid-Chinese Zee, iets wat de Chinezen op dit moment liever niet zien.

Een makkelijke oplossing voor dit dilemma is er op dit moment niet. Er zal meer geïnvesteerd moeten worden in het laten stijgen van wederzijds vertrouwen. Een hotline is in de maak, echter is het de vraag of dit echt gaat helpen om de vertrouwensband te verbeteren. China heeft met verschillende opponenten in de Zuid-Chinese Zee al een hotline. De ervaring van die landen met de hotline is dat de Chinezen de telefoon gewoon niet opnemen. Het idee dat de toevoer naar Chinese havens kan worden afgesloten door een blokkade van de Staat van Malacca is voor Chinese beleidsmakers beangstigend.¹⁰² Dit is ook de reden dat de Chinese machthebbers een sterke maritieme aanwezigheid in het gebied willen.

Wat verder een opvallende ontwikkeling is, is dat veel van de landen rondom de Zuid-Chinese Zee investeren in kleinere schepen die primair voor patrouille en handhaving in de eigen EEZ gebruikt kunnen worden.¹⁰³ Zo worden er nieuwe patrouilleschepen gekocht voor de kustwacht. Dit heeft een lagere escalatiewaarde. Oorlogsschepen hebben vaak ook een andere uitrusting en een ruimer mandaat om geweld te gebruiken dan schepen van de kustwacht. Vietnam investeert in nieuwe patrouilleschepen voor de kustwacht.¹⁰⁴ De aanschaf van deze patrouilleschepen van Damen Shipyards voor de kustwacht moet dan ook gezien worden als een investering in de capaciteit om de eigen EEZ beter te kunnen controleren op verdachte activiteiten van andere partijen en hier tegen op te kunnen treden. Daarnaast worden grotere marineschepen op die manier vrijgemaakt voor andere taken. De keuze voor deze moderne patrouilleschepen is opvallend aangezien de Nederlandse marine ook met deze schepen vaart, waarbij de Nederlandse schepen geen kustwachttaken hebben. De capaciteit van Vietnam om de eigen EEZ te controleren wordt op deze manier sterk vergroot.

De aanschaf van nieuwe schepen voor de kustwacht is een ontwikkeling die we bij vrijwel alle spelers in het Zuid-Chinese Zee conflict zien. Deze ontwikkeling komt zoals hierboven beschreven voort uit het feit dat een kustwacht meer geschikt is voor handhaving en optreden in het lagere geweldsspectrum. Door de lagere escalatie waarde van kustwachtschepen, en het feit dat ze goedkoper zijn in de aanschaf zijn dit soort schepen beter geschikt voor handhavingstaken dan marineschepen. Wat opvallend is dat China de diensten die zich bezig houden met maritieme veiligheid gaat uitbreiden. Er zijn vijf verschillende diensten zich bezig houden met maritieme veiligheid. Dit zijn; de maritieme politie, de maritieme veiligheidsdienst, de Visserij handhavingdienst, de douane en de Chinese maritieme surveillancedienst. Gecombineerd is dit een

---

¹⁰¹ M. Ott, 'Southeast Asia's Strategic Landscape', in: *SAIS Review* 32:1 (2012) 121.

¹⁰² G. Till, *Asia's naval expansion*, (2012) 71.

¹⁰³ G.Till e.a., *naval modernisation in Southeast Asia: nature causes and consequence*, (2014, New York) 19.

¹⁰⁴ G.Till e.a., *naval modernisation in Southeast Asia*, 245.

grote vloot aan handhavingsschepen maar geen centraal gecoördineerde kustwacht zoals de Verenigde Staten hebben. Deze vloot zal de komende jaren nog worden uitgebreid vanwege de behoefte om de aanwezigheid in betwiste gebieden, waaronder de Zuid-Chinese Zee, hoog te houden.¹⁰⁵ Deze schepen zullen over het algemeen groter zijn dan de meeste schepen in de vloot en beschikken over eigen helikopters. De andere landen rondom de Zuid-Chinese Zee investeren ook in de capaciteiten van de kustwacht, of wanneer er nog geen kustwacht is dan wordt deze opgericht zoals in Maleisië en Vietnam. Zoals eerder gezegd is het grote voordeel van kustwachtschepen dat deze een lagere escalatiewaarde hebben dan marineschepen, het nadeel van de uitbreiding van de kustwachtcapaciteiten is dat er meer incidenten kunnen gaan voor komen. Een betere controle van de eigen EEZ zal ongetwijfeld leiden tot het opsporen van meer overtredingen en meer aanhoudingen. Hierdoor kunnen de spanningen juist verder oplopen.

De relatie China en Amerika

De relatie tussen China en Amerika is een belangrijke relatie en zoals eerder beschreven is het er één die gekenmerkt wordt door het nodige wantrouwen. Dit wantrouwen uit zich ook in de defensie publicaties van beide landen waardoor het duidelijk is dat ze elkaar als potentiële tegenstanders zien. Hieronder worden drie recente publicaties van Amerika en China over de strategische doelen en de inrichting van de krijgsmacht behandeld. Deze publicaties zijn van belang omdat ze een inzicht geven in hoe beide landen elkaar en elkaars activiteiten beschouwen. Er is gekozen voor officiële publicaties van het Amerikaanse Ministerie van Defensie en de Chinese White Papers zoals die door het Chinese Informatie Bureau gepubliceerd zijn. Op deze manier kan er inzicht verkregen worden hoe bepaalde ontwikkelingen in de relatie tussen China en Amerika worden gewogen.

In de Chinese defensie White Papers zitten een aantal terugkerende thema's. Zo wordt er regelmatig gerefereerd aan de toenemende economische verwevenheid en het belang van vrede, maar ook aan de opkomst van een multipolaire wereldorde.¹⁰⁶ Daarnaast legt China veel nadruk op het ontwikkelen van hoogwaardige technologie die zowel voor civiele als militaire doeleinden kan worden gebruikt. De Revolution in Military Affairs (RMA) komt volgens de White Papers van 2008 in een nieuwe fase waarin de topprioriteiten liggen bij de verbetering van strategische nucleaire troepen, militaire astronautica, raketverdediging en verkenning en surveillance capaciteiten.¹⁰⁷ Daarnaast zien volgens de White Papers alle landen een rol voor het militair ondersteunen van diplomatieke inspanningen.

In de Stille Oceaan regio zien de Chinese beleidmakers een situatie die over het geheel stabiel is maar waarin een aantal onzekerheden zitten. Deze heeft een aantal complexe 'hotspots' rondom betwiste territoriale en maritieme rechten. De Amerikaanse strategische verschuiving naar de Asia-Pacific is voor de Chinese beleidmakers een factor van onzekerheid, net als de verkoop van militair materieel aan Taiwan. Dit is in overtreding van de beginselen van eerdere Chinees-Amerikaanse afspraken en

---

¹⁰⁵ Ibidem, p. 251

¹⁰⁶ China Defense White papers 2008, 2010 en 2012.

¹⁰⁷ China.Org, 'China's national defense in 2008' (versie 20-1-2009)
http://www.china.org.cn/government/whitepaper/2009-01/21/content_17162891.htm (10-2-2013)

ondermijnt daarmee de vrede en stabiliteit in de Straat van Taiwan.¹⁰⁸ Verder benadrukt het document vooral de defensieve en vredige aard van de Chinese defensie inspanningen.

In de White Papers 2010 wordt gesproken over een onomkeerbare trend van multi-polariteit. De G20 wordt belangrijker net als de verschillende internationale politieke en veiligheidsorganisaties zoals de VN. De strategische competitie centreert zich rondom de internationale orde, nationale kracht en geopolitiek. De internationale militaire competitie is en blijft stevig. Grote machten ontwikkelen nieuwe technologieën en versnellen militaire hervormingen. Daarnaast wordt expliciet genoemd dat sommige landen strategieën ontwikkelen voor oorlogvoering in de ruimte en op zoek zijn naar manieren om wereldwijd te kunnen optreden. In Azië neemt de spanning toe vanwege de strategische investeringen in de regio door andere grote landen. De VS wordt expliciet genoemd als een partij die zich actief mengt in regionale veiligheidszaken.¹⁰⁹ Hier ook weer een referentie naar de wapenleveranties van de VS aan Taiwan, met als gevolg dat dit risicovol is voor de ontwikkeling van goede relaties tussen China en Taiwan. China blijft echter de banier van vreedzame ontwikkeling hoog houden.¹¹⁰

De toon van de White Papers van 2013 is anders. Hier zien de Chinese beleidsmakers nog steeds een wereld waarin vrede en ontwikkeling de drijvende krachten zijn. Echter er zijn ook tekenen van toenemende hegemonie, machtspolitiek en interventionisme. Militaire competitie wordt steeds sterker en de VS past zijn veiligheidsstrategie in de Asia-Pacific aan waardoor het regionale landschap grote veranderingen ondergaat. Opvallend is de volgende zin: ‘Some country has strengthened its Asia-Pacific military alliances, expanded its military presence in the region, and frequently makes the situation there tenser.’¹¹¹ Dit kan zeker gezien worden als een beschuldiging aan het Amerikaanse adres. De landen waarmee China een maritiem dispuut heeft krijgen ook aandacht. Zo wordt er als volgt over gesproken: “On the issues concerning China's territorial sovereignty and maritime rights and interests, some neighbouring countries are taking actions that complicate or exacerbate the situation, and Japan is making trouble over the issue of the Diaoyu Islands”.¹¹² Daarnaast zien Chinese beleidsmakers een uitdaging in het veiligstellen van de nationale re-unificatie, territoriale integriteit en ontwikkelingsbelangen. De ontwikkelingen op het gebied van cyber warfare en ruimtecapaciteiten worden in de gaten gehouden en het ontwikkelen van informatiesystemen wordt versneld. De nieuwe veiligheidssituatie brengt nieuwe risico's met zich mee en dus ook nieuwe missies. In de eerdere documenten werd wel gesproken over de principes van de Chinese krijgsmacht maar in het document van 2013 worden deze wel erg sterk verwoord. Zo is het eerste principe:

---

¹⁰⁸ Ibidem

¹⁰⁹ Ibidem

¹¹⁰ Ibidem

¹¹¹ Information Office of the State Council; the diversified employment of China's armed forces, (Beijing, 2013) 2.

¹¹² Information Office of the State Council; the diversified employment of China's armed forces, (Beijing, 2013) 2.

“Safeguarding national sovereignty, security and territorial integrity, and supporting the country's peaceful development. This is the goal of China's efforts in strengthening its national defense and the sacred mission of its armed forces, as stipulated in the Constitution of the People's Republic of China and other relevant laws. China's armed forces unswervingly implement the military strategy of active defense, guard against and resist aggression, contain separatist forces, safeguard border, coastal and territorial air security, and protect national maritime rights and interests and national security interests in outer space and cyber space. We will not attack unless we are attacked; but we will surely counterattack if attacked. Following this principle, China will resolutely take all necessary measures to safeguard its national sovereignty and territorial integrity.”¹¹³

Een duidelijke waarschuwing dat een aanval altijd een tegenaanval zal oproepen. Het laatste principe is dat de Chinese krijgsmacht te allen tijde zich strikt aan de regels houdt. Hier wordt uitgebreid op ingegaan. Zo is internationaal optreden altijd: *On the basis of the UN Charter and other universally recognized norms of international relations, they consistently operate within the legal framework formed by bilateral or multi-lateral treaties and agreements, so as to ensure the legitimacy of their operations involving foreign countries or militaries* (Wellicht een verwijzing naar de interventie in Libië?) De banier van vrede is vervangen door een beleid waarin: *It is a strategic task of China's modernization drive as well as a strong guarantee for China's peaceful development to build a strong national defense and powerful armed forces which are commensurate with China's international standing and meet the needs of its security and development interests.* De veiligheid en ontwikkeling van China hebben behoefte aan de ontwikkeling van een sterke krijgsmacht. Dit was niet eerder zo uitgesproken waardoor de conclusie getrokken kan worden dat de Chinese belangen onder druk staan.

In de Amerikaanse publicaties wordt ook de nodige aandacht aan China en militaire investeringen geschonken. In deze publicaties is ook een groeiend wantrouwen waar te nemen.

De Amerikaanse National Defense Strategy van 2008 geeft aan dat China een staat is die met de VS zullen concurreren. In de nabije toekomst wordt ervan uit gegaan dat China de hervorming van de krijgsmacht doorzet en zich hierbij vooral richt op capaciteiten die de VS de toegang tot bepaalde gebieden ontzegt.¹¹⁴ Daarnaast geeft China prioriteit aan de ontwikkeling van langeafstand wapens, oorlogsvoeringcapaciteit in de ruimte en elektronische oorlogsvoering. De uitdagingen in het omgaan met China moeten zo snel mogelijk vlot worden getrokken. De sleutel tot succes ligt grotendeels in afschrikking (deterrence). Hierdoor kunnen volgens de Amerikaanse beleidsmakers conflicten worden voorkomen en veiligheid vergroot.¹¹⁵ Daarnaast is het aangaan van nieuwe allianties, en het onderhouden van bestaande, van groot belang. De VS ziet zichzelf als de hoeder van de internationale publieke goederen zoals een vrije doorgang op zee, op deze manier kan handel in een vrije omgeving plaats vinden.

---

¹¹³ Information Office of the State Council; the diversified employment of China's armed forces, (Beijing, 2013) p.3

¹¹⁴ U.S. Department of Defence, *National Defense Strategy*, (2008, Washington) p.3

¹¹⁵ Department of Defence, *National Defense Strategy*, 2008 p.11

In de National Defense Guidelines van 2010 is veel aandacht voor het opbouwen van de eigen economie. Deze wordt gezien als de belangrijkste ondergrond voor het wereldleiderschap van de VS. Daarnaast is er veel aandacht voor Cybersecurity. Cybersecurity wordt gezien als één van de belangrijkste gebieden van veiligheid. Vooral omdat de dreiging kan komen van zowel een individu als een ontwikkelde staat. De digitale infrastructuur is daarom aangemerkt als 'vitaal strategisch belang'.¹¹⁶

Daarnaast zal de VS meer energie stoppen in internationale instituties door deze actief te benaderen en zich daar als verantwoorde deelnemer gedragen. De veiligheidsverdragen met de Aziatische partners zoals Japan en Zuid-Korea worden gemoderniseerd zodat ze ook toekomstige uitdagingen op een goede manier kunnen oppakken. Met China wordt een positieve relatie gezocht en de VS zet stappen om het militaire wantrouwen te doen afnemen. Hierbij wordt wel de kanttekening gemaakt dat alle landen in de regio de ontwikkeling van China nauwlettend volgen en dat er stappen worden ondernomen om negatieve gevolgen voor de regio, als resultaat van Chinees beleid, te voorkomen.¹¹⁷ Daarnaast blijft de VS zich inzetten voor het verminderen van de spanning tussen Taiwan en China. Belangrijk is ook dat de VS een actieve rol zoekt in multilaterale en multinationale instituties en verbanden in de regio. Hiermee wil de VS een grotere rol in de Aziatische forums gaan spelen. Het Amerikaanse doel is vooral het garanderen van een vrije doorvaart in de "Global Commons" op deze manier is vrije handel gegarandeerd en een ongehinderde doorstroom van handelsroutes is goed voor de economie.¹¹⁸

In de Defense Strategic Guidance van 2012 worden de belangrijkste richtlijnen voor de hervorming van de Amerikaanse krijgsmacht uiteengezet. De hervorming van de verschillende krijgsmachtdelen tot een Joint Force moet in 2020 zijn afgerond.¹¹⁹ Vanwege de toenemende belangen van de VS in de regio van de Indische Oceaan en de Asia-Pacific zal het zwaartepunt van de Amerikaanse veiligheidsstrategie vanuit noodzaak in Azië komen te liggen.¹²⁰ De Amerikaanse militaire aanwezigheid in de regio moet ervoor zorgen dat vrede, stabiliteit en een vrije doorstroom van goederen gegarandeerd zijn. Daarnaast moet de militaire aanwezigheid zorg dragen voor een vredige opkomst van nieuwe machten.

China wordt in dit document als een potentiële tegenstander gezien. Ondanks het feit dat beide machten een belang hebben in vrede en stabiliteit in Azië wordt er gewaarschuwd dat de opkomst van China als regionale macht de potentie heeft de Amerikaanse invloed en welvaart te ondermijnen.¹²¹ Voor de Verenigde Staten is een goede relatie met de Chinese Volksrepubliek erg

---

¹¹⁶ Department of Defence, *National Security Strategy*, (Washington,2010) p.27

¹¹⁷ Ibidem p.43

¹¹⁸ Ibidem p.49/50

¹¹⁹ Department of Defence, *sustaining US Global Leadership: Priorities for 21st century defense*, (2012, Washington) p.1

¹²⁰ Department of Defence, *sustaining US Global Leadership: Priorities for 21st century defense*, p.2

¹²¹ Ibidem, p.2

belangrijk, maar daarvoor moet China wel meer duidelijkheid geven over de strategische doelen en de uitbreiding van het Chinese leger. De Verenigde Staten zullen de nodige investeringen doen om zowel de toegang tot de regio alsook de verplichtingen die het heeft aan haar bondgenoten te kunnen waarborgen. Hiervoor zullen ze nauw samenwerken met regionale bondgenoten.

De belangrijkste missies voor de nieuwe Joint Force komen voort uit de National Security Strategy van 2010. Er worden een tiental primaire missies genoemd. De top drie is als volgt: Ten eerste moet de Joint Force terrorisme en irreguliere oorlogsvoering bestrijden. Dit soort missies is vooral gericht op het bestrijden van Al-Qaeda en verwante organisaties en niet-statelijke actoren.

De tweede missie van de Joint Force is het afschrikken en verslaan van agressie. De krijgsmacht van de VS zal in staat zijn om tijdens een grootschalige militaire operatie een opportunistische tegenstander te verslaan of zodanige verliezen toe te brengen dat deze van agressie afziet. Hieronder valt ook het afschrikken en verslaan van een tegenstander in de ruimte maar ook in cyberspace.

De derde missie van de Joint Force is het kunnen projecteren van macht ondanks Area/Access Denial maatregelen of systemen van de tegenstander. De Verenigde Staten moet machtsprojectie kunnen doen onder omstandigheden waarin de toegang en vrijheid van beweging door asymmetrische oorlogsvoering worden bemoeilijkt. Door het inzetten van mijnen, kruisraketten of elektronische oorlogsvoering kan de bewegingsvrijheid van de Amerikaanse strijdkrachten ernstig worden beperkt. Iran en China worden hier expliciet genoemd als staten die Area/Access Denial capaciteiten ontwikkelen. De VS zal deze ontwikkelingen tegengaan door te investeren in een "Joint Operational Access Concept", onderzee capaciteiten, ontwikkelen van de weerstand van cruciale systemen in de ruimte en betere bescherming tegen raketten. Daarnaast wordt aangekondigd dat er een nieuwe stealth bommenwerper ontwikkeld wordt.¹²²

De relatie tussen de Verenigde Staten en China is wellicht de belangrijkste relatie in de regio. China en de VS worden vaak gezien als elkaars tegenstanders. Hoewel beide dit ontkennen zit er toch een kern van waarheid in. China is erg bezorgd over de Amerikaanse zoektocht naar nieuwe bondgenoten aan China's grenzen en Amerika is op haar beurt erg bezorgd over de alsmaar toenemende uitgaven aan de Chinese defensie. China is erg bang dat de Verenigde Staten een "containment" strategie aan het opzetten is en zo China met bondgenoten van de VS omsingeld. Eenzelfde ontwikkeling was waarneembaar tijdens de Koude Oorlog toen het inperken van de invloed van de Sovjet Unie officieel Amerikaans beleid was. Voor de Verenigde Staten is de vrijheid van navigatie over zee een cruciaal punt waardoor het onacceptabel is dat China schepen van de VS weert uit de Zuid-Chinese Zee.¹²³ Eén van de meest spraakmakende incidenten op dat gebied was het lastig vallen van het surveillance schip de USNS Impeccable. Dit schip was in maart 2005 bezig met een operatie 75 kilometer voor de kust van Hainan toen het door een fregat van de Chinese marine werd gekruist en de oproep kreeg het gebied te verlaten of de consequenties te aanvaarden. Later vloog er een gevechtsvliegtuig een aantal malen laag over het schip. Twee dagen later werd de Impeccable gevolgd door twee vissersboten, twee patrouilleschepen en een Chinees surveillance schip. De vissersboten hinderden

---

¹²² Ibidem p.5

¹²³ H. Clinton, *America's Pacific Century*, p.2

de Impeccable door hout in het vaarwater te gooien en vlak voor de Impeccable te stoppen waardoor deze een noodstop moest uitvoeren. Daarnaast werd er geprobeerd om de sleep sonar van de Impeccable te vernietigen. Na formele protesten besloot president Obama om een fregat te sturen om de Impeccable veilig uit het gebied te krijgen. Het agressieve Chinese optreden had ongetwijfeld te maken met het feit dat er een grote marinebasis voor onderzeeërs gevestigd is op Hanai, maar het geeft ook aan dat China het recht betwist van vrije doorgang in haar Exclusief Economische Zone. Dit is in het normale vaarverkeer wel gangbaar.

Zoals hierboven beschreven is het dilemma voor China dat het zekerheid wil over haar aanvoerroutes. De Verenigde Staten zijn van mening dat dit niet kan door het hinderen van de doorvaart van Amerikaanse, of andere, schepen. Daarnaast is de relatie tussen China en de Verenigde Staten er één die niet getuigt van veel vertrouwen. De Verenigde Staten maken zich zorgen over het snel stijgende defensiebudget van China en willen openheid en duidelijkheid over de redenen daarvoor.¹²⁴ China staat op dit moment op de tweede plaats in de ranglijst als het gaat om uitgaven aan defensie. De Verenigde Staten blijft op de eerste plaats staan maar het verschil in uitgaven wordt kleiner, ook vanwege de bezuinigingen op de Amerikaanse krijgsmacht. Grafiek 2 laat zien hoe de uitgaven zich de laatste 10 jaren hebben ontwikkeld. De Amerikanen zien de Chinezen als potentiële tegenstanders in Azië, of zoals professor Peter Dutton het verwoord: “de Chinese betwisting van huidige maritieme normen zorgt voor haarscheuren in de internationale orde.”¹²⁵ De Chinese machthebbers zien op hun beurt de huidige verschuiving van het zwaartepunt van het Amerikaans buitenland beleid als “Koude Oorlog denken” en een poging om de opkomst van China te beteugelen.¹²⁶

Het wantrouwen tussen de VS en de Chinese Volksrepubliek worden door verschillende incidenten versterkt maar wellicht nog belangrijker zijn de ontwikkeling en aanschaf van specifieke wapensystemen. Zo richt de Chinese krijgsmacht zich op het verwerven van Anti-Access en Area Denial capaciteiten, of contra-interventiemiddelen zoals het Chinese Ministerie van Defensie het omschrijft. De ontwikkeling van dit soort wapensystemen is sinds 2009 opgevoerd zoals de Chinese bevelhebber van de marine verklaarde: “We have accelerated the pace of building weapons and equipment, the development of large surface combat ships, self-sustainable and well performing new stealth submarines, supersonic combat aircraft, accurate long range missiles, torpedoes.”¹²⁷ Hiermee zou China de Amerikaanse marine uit bepaalde gebieden kunnen weren. Denk hierbij aan de eerste eilandring waar China meer bewegingsvrijheid wenst te hebben, maar ook aan de opvatting van China dat de eigen EEZ niet zonder toestemming door marineschepen van andere landen doorkruist mag worden. Dit is voor de Verenigde Staten een zorgelijke ontwikkeling. Hetzelfde geldt voor Taiwan. Dit blijft een lastig onderwerp, maar zal nog lastiger worden wanneer de China de capaciteit heeft om de Verenigde Staten de toegang tot de Straat van Taiwan te

---

¹²⁴ H. Clinton, *America's Pacific Century*, p.5

¹²⁵ S. Raine, C. Le Miere, *Regional Disorder*, (2013) p.152

¹²⁶ Department of Defence, *annual report to congress, military and security development involving the People's Republic of China*, (2013, Washington) p.16

¹²⁷ J. Holstag, *Trapped Giant, china's military rise*, (2010, Londen) p.64

ontzeggen. Taiwan is door de Amerikaanse generaal MacArthur weleens omschreven als een onzinkbaar vliegdekschip en daarmee van strategisch groot belang voor de Verenigde Staten.¹²⁸ Hetzelfde geldt voor China. Taiwan wordt nog steeds als onderdeel van China gezien en het voorkomen van Taiwanese onafhankelijkheid heeft hoge prioriteit. Vanuit Chinees oogpunt is Taiwan een afvallige provincie. Dit heeft in 1995-96 geleid tot de derde Taiwan crisis waarin China een aantal raketten afvuurde op kleine eilandjes voor de Taiwanese kust. Dit was als waarschuwing gericht tegen de Taiwanese president die in Chinese ogen te ver van het Eén China pad verwijderd was. De Verenigde Staten reageerde hierop met groot machtsvertoon. Twee 'Carrier Battlegroups' werden naar Taiwan gestuurd. Uiteindelijk kwam het niet tot een gewapend treffen. Wel opvallend is dat vlak na deze crisis China twee Russische Sovremenny klasse schepen werden gekocht.¹²⁹ Deze schepen staan bekend als "carrier killers" en werden door de Russen gebouwd als wapen tegen vliegdekschepen. De Taiwan crisis liet verder ook zien dat China bereid is om geweld te gebruiken wanneer Taiwan onafhankelijkheid dreigt uit te roepen. Naast dat met de Chinese eenwording Taiwan weer onderdeel zou worden van de Chinese Volksrepubliek is misschien nog wel belangrijker dat door het verwerven van Taiwan China uit de eerste eilandring kan breken. Met Taiwan krijgt China toegang tot Stille Oceaan en de mogelijkheid om de eigen handelsvloot beter te beschermen en territoriale claims in de Zuid-Chinese Zee krachtiger navolging te geven.

De Anti-Access en Area Denial (A2AD) strategie van de Chinese krijgsmacht bestaat uit het verwerven van capaciteiten om op grote afstand schepen uit te schakelen, logistieke aanvoerroutes te verstoren en satellieten te vernietigen.¹³⁰ Dichter bij de kust wordt er vertrouwd op kleine, snelle schepen zoals de Houbei die snel een groep kunnen vormen en met hun anti-schip raketten een tegenstander een zware slag kunnen toebrengen. Speciale aandacht is er daarnaast voor Informatie Operaties.¹³¹ Dit zijn operaties gericht op het verstoren van de communicatie en commandovoering. In de Chinese defensie doctrine wordt dit gezien als asymmetrische oorlogsvoering die ondersteunend is aan verschillende operaties. In een conflict dient zo snel mogelijk informatie dominantie verworven te worden om zo op die manier de tegenstander te verhinderen effectief op te treden¹³². Als voorbeeld van een informatie afhankelijk land wordt de Verenigde Staten genoemd. Daarnaast ontwikkeld China ook capaciteiten om satellieten uit de ruimte te kunnen schieten, zoals het neerhalen van een defecte weersatelliet in 2007 bewees.¹³³ Dit is een groot risico voor de Verenigde Staten die sterk afhankelijk zijn van satellietcommunicatie voor de verbinding met de eigen troepen.

Andere A2AD capaciteiten die verworven worden zijn bijvoorbeeld anti-scheepsraketten. De Chinese krijgsmacht heeft inmiddels een indrukwekkend arsenaal van raketten die vanaf het land

---

¹²⁸ Centre for a New American Security, *China's Arrival: a new framework for a global relationship*, (2009, Washington) p.50

¹²⁹ D.MacCready, 'Crisis deterrence in the Taiwan strait', (2003, Carlisle) 16.

¹³⁰ Department of Defence, *annual report to congress*, (2013, Washington) 32.

¹³¹ Department of Defence, *annual report to congress*, (2013, Washington) 10.

¹³² Ibidem, 10.

¹³³ Ibidem, 33.

tegen schepen kunnen worden ingezet. De ontwikkeling van deze raketten maakt het voor de Verenigde Staten steeds moeilijker om dicht bij de kust te opereren. Dit blijkt wel uit de woorden van minister Gates: “We have to take a hard look at where it would be necessary or sensible to launch another major amphibious landing again – especially as advances in anti-ship systems keep pushing the potential launch point further from shore.”¹³⁴ Daarnaast worden dit soort anti-scheepsraketten ook op schepen en onderzeeërs gezet. De Chinese marine beschikt onder andere over inmiddels vier Sovremenny klasse schepen. Er is een duidelijke behoefte aan meer capaciteiten tegen vliegdekschepen. Dit was vooral in reactie op de aanwezigheid van de USS George Washington bij een Koreaanse oefening in de Gele Zee in 2010. De redactie van de Global Times gaf toen het volgende commentaar: “China undoubtedly needs to build a highly credible anti-carrier capacity... Not only does China need an anti-ship ballistic missile, but also other carrier-killing measures... Since US aircraft carrier battle groups in the Pacific constitute deterrence against China’s strategic interests, China has to possess the capacity to counterbalance.”¹³⁵

De Amerikaanse tegenreactie hierop bestaat vooral uit het ontwikkelen van de capaciteiten voor het opsporen en bestrijden van onderzeeërs en verdediging tegen ballistische raketten. Hiervoor worden nieuwe onderzeeërs en fregatten ontwikkeld. Daarnaast is het AirSea Battle concept ontwikkeld. Dit concept is nog niet officieel, maar bronnen gaan ervanuit dat het als volgt is vormgegeven.¹³⁶ Allereerst is een manier om door middel van het integreren van zee-en luchtmacht de A2AD capaciteiten van de Chinezen te overkomen. Hierbij zijn drie gebieden geïdentificeerd waar de krijgsmacht van de Verenigde Staten zich op zou moeten richten. De eerste is de verstoring van de tegenstanders inlichtingencapaciteit en commandovoering. De tweede is het vernietigen of neutraliseren van de A2AD middelen van de tegenstander. De derde is de verdediging tegen deze systemen wanneer ze toch worden ingezet.¹³⁷ Een operatie volgens het AirSea Battle concept zal dus uit de volgende twee fases kunnen bestaan. In de eerste fase worden de inlichtingen, communicatie en commandovoering systemen aangevallen. Denk hierbij aan het uitschakelen van satellieten, radars en zenders door zowel conventionele als elektronische middelen. Hierdoor worden belangrijke Chinese capaciteiten uitgeschakeld door ze “blind” te maken. Zonder de middelen om te zien waar je doel zich bevindt kan je er immers geen raket of vliegtuig op afsturen. Hierdoor kan je direct daarna langeafstand raketten opsporen en vernietigen. De tweede fase bestaat uit het opzetten van een maritieme blokkade en het stoppen van pogingen om deze blokkade te doorbreken. Op die manier kan er economische druk op China worden uitgeoefend.¹³⁸

---

¹³⁴ G. Till, *Asia’s naval expansion*, 137.

¹³⁵ *Ibidem*, 71.

¹³⁶ J. Rovner, ‘AirSea Battle and escalation risks’, (2012, California) 3.

¹³⁷ G. Till, *Asia’s naval expansion*, 82.

¹³⁸ J. Rovner, ‘AirSea Battle and escalation risks’, (2012, California) 2.

Is er sprake van een veiligheidsdilemma?

Voordat de vraag gesteld kan worden of er een wapenwedloop is moet er eerst gekeken worden naar de vraag of er sprake is van een veiligheidsdilemma. Dit zou ten grondslag kunnen liggen aan het onderlinge toenemende wantrouwen. Een veiligheidsdilemma ontstaat wanneer de ene staat zijn veiligheid wil vergroten, maar dat dit vergroten van de eigen veiligheid wantrouwen oproept bij andere staten. Deze andere staten zullen vervolgens de eigen veiligheid willen vergroten waardoor de initiërende staat zich weer minder veilig voelt. Op deze manier ontstaat een spiraal waarin het gevoel van onveiligheid zorgt voor meer aanschaf van wapens waardoor uiteindelijk niemand zich veilig voelt. Om te kijken of deze situatie hieraan voldoet zal er bovenregionaal gekeken worden naar de conflicten met China om daarna de focus op de Zuid-Chinese Zee te leggen.

Binnen het uitgestrekte China zijn de provincies aan de Chinese oostkust de belangrijkste provincies van het land. In deze kustprovincies woont 90% van de Chinese bevolking en vindt 75% van de binnenlandse productie plaats.¹³⁹ Daarnaast liggen alle belangrijke politieke en economische centra in dit gebied. De kust grenst aan de Zuid-Chinese Zee, Oost-Chinese zee en aan de Gele zee. De Chinese overzeese aanvoerroutes lopen allemaal langs deze kust. De verdediging van de kustprovincies en de aangrenzende wateren is hierdoor cruciaal. Vanuit Chinees perspectief is het van groot belang om in een vroeg stadium een eventuele bedreiging van de kustprovincies onschadelijk te kunnen maken. Vandaar dat het voor China belangrijk is om een bedreiging al op zee te kunnen bestrijden voordat deze dreiging de kustprovincies daadwerkelijk kan treffen. De gebieden direct rondom de kustgebieden kunnen daarom worden gezien als een bufferzone, of bufferzones, waarin vooral controle en stabiliteit moet heersen. Dit geldt voor de provincies in het achterland maar ook voor de zeeën die aan de kust provincies liggen. In deze bufferzones liggen China's territoriale disputen. Zo is er de afvallige provincie Taiwan maar ook het eilandgeskil met Japan. Op het land zijn de autonome regio's van Tibet en Xinjiang weliswaar onder controle maar nog niet stabiel. China heeft daarnaast met India een geschil over Arunachal Pradesh. Deze regio wordt door beide landen gezien als onderdeel van het eigen territorium. De randen, en daarmee de bufferzones van China, zijn op dit moment nog niet rustig en volledig gepacificeerd.

De Zuid-Chinese Zee is één van de maritieme bufferzones waarin China een geschil heeft met andere landen. Om deze zone onder controle te krijgen en rust en stabiliteit te creëren moet China controle hebben over de Zuid-Chinese Zee. Op die manier kan China de Zuid-Chinese Zee gebruiken als bufferzone om de belangrijke kustprovincies beschermen. Op dit moment is de Amerikaanse Zevende Vloot in de Zuid-Chinese Zee de belangrijkste en sterkste speler. De Zuid-Chinese, Oost-Chinese en Gele zeeën worden door de Amerikanen gezien als open wateren waarin de Amerikaanse marine vrij kan opereren. De wens van China om in dit gebied zelf de belangrijkste macht te zijn botst met de Amerikaanse aanwezigheid. Dit zorgt voor spanningen tussen de Amerikanen en Chinezen. Een hoge Chinese militair heeft het als volgt omschreven: 'It's like a man with a criminal record wandering just outside the gate of a family home. When the host comes out to find out what he is doing there, the man complains that the host had violated his rights.'¹⁴⁰ De spanningen komen vooral

---

¹³⁹ J.Holslag, Trapped giant, china's military rise. P.19

¹⁴⁰ C. Xiaohou, 'Top Military Officers Lash Out at US Espionage', China Daily, 11 maart 2009

door de hernieuwde aandacht van China voor de eigen marine, deze wordt in hoog tempo gemoderniseerd en uitgebreid. Hierbij richt China zich vooral op capaciteiten die anderen de toegang tot de wateren voor de kust kunnen ontzeggen om op die manier deze bufferzones onder controle te krijgen en te stabiliseren.

Voor de Amerikanen zijn de Zuid- en Oost-Chinese zee van groot belang voor de doorvaart van Amerikaanse marineschepen op weg naar de Indische Oceaan. Daarnaast grenzen deze zeeën aan bondgenoten van de VS zoals Japan, Zuid-Korea, de Filipijnen en Taiwan. De VS heeft met Japan, Zuid-Korea en de Filipijnen een defensieverdrag waarbij de VS militaire bijstand belooft en hiermee een veiligheidsgarantie aan deze landen afgeeft. Daarnaast haalt de VS met andere landen rondom de Zuid-Chinese Zee de diplomatieke en militaire banden aan. Dit draagt bij aan het Chinese wantrouwen ten aanzien van de Amerikaanse intenties. Een strategische omsingeling van China is voor Chinese beleidsmaker een angstig scenario en niet geheel vreemd wanneer de VS in landen rondom China haar aanwezigheid vergroot. Zo heeft de VS ook de relaties met Mongolië en Kyrgyzstan aanhaalt. Voor de VS is het echter onacceptabel dat de Amerikaanse marine de toegang tot bijvoorbeeld de Zuid-Chinese Zee ontzegd kan worden. Het Chinese verlangen naar eigen controle over de nabije wateren om zo de veiligheid van de kustprovincies te kunnen garanderen botst hier met het Amerikaanse belang om ongehinderde doorvaart in deze gebieden te hebben. De ongehinderde doorvaart is voor Amerika cruciaal voor de handel en de verbinding met de Indische Oceaan.

De pogingen van China om de eigen veiligheid te vergroten gaan op deze manier ten koste van de Amerikaanse veiligheid. Het beeld van de Verenigde Staten is dat de Chinese maatregelen vooral gericht zijn tegen de Amerikaanse belangen. Dit wantrouwen zorgt voor toenemende spanningen tussen de VS en China. Deze spanningen zijn in de hele regio voelbaar aangezien Amerika de belangrijkste leverancier van veiligheid is in zuidoost Azië. Door de Chinese pogingen om de Zuid-Chinese Zee te domineren en de Chinese veiligheid op deze manier zou er een veiligheidsdilemma kunnen ontstaan. Dit ontstaat vanwege het gebrek aan vertrouwen aan de Chinese intenties, het is voor de VS en bondgenoten niet duidelijk of China uitsluitend defensieve doelen heeft. Daarnaast doen de Chinese maatregelen afbreuk aan de Amerikaanse veiligheid, en die van de kleinere landen aan de Zuid-Chinese Zee, waardoor Amerika stappen moet ondernemen om dit dreigende verlies van vrijheid van navigatie tegen te gaan en de Amerikaanse veiligheidsgarantie geloofwaardig te houden. Hierdoor voelt China zich onveilig omdat deze stappen direct tegen China genomen worden. Het vergroten van de veiligheid van China gaat in de ogen van Amerikaanse beleidsmakers ten koste van de vrijheid van navigatie in de Zuid-Chinese Zee en tast daarmee de Amerikaanse veiligheids garanties aan bijvoorbeeld de Filipijnen aan. Omgekeerd geldt hetzelfde; de Amerikaanse tegenmaatregelen tasten het Chinese gevoel van veiligheid aan waarop China weer reageert. China ziet zichzelf als een defensieve speler die uitsluitend opkomt voor de eigen territoriale belangen in bijvoorbeeld de Zuid-Chinese Zee. Echter China wil wel de capaciteit hebben om de VS ervan te weerhouden Chinese tegenstanders te hulp te komen op het moment dat er een militair treffen dreigt.¹⁴¹ China probeert met de modernisatie en uitbreiding van de vloot zijn gevoel van veiligheid te vergroten, de VS en andere landen wantrouwen de Chinese motieven. Door dit wantrouwen worden er meer en betere

---

¹⁴¹ Sea of troubles, p. 6

wapensystemen gekocht en wordt er door een aantal landen geprobeerd om door middel van “balancing” China’s militaire mogelijkheden beperkt te houden. Het beste voorbeeld daarvan is de Amerikaanse AirSea Battle doctrine die erop gericht is om de Amerikaanse marine de mogelijkheden te geven om onder Anti-Access en Area denial omstandigheden op te treden. Dit wordt door China als bevestiging gezien dat de Chinese veiligheid in het geding is. Op deze manier ontstaat er een spiraal van wantrouwen en wapenaanschaf waardoor uiteindelijk niemand zich veiliger voelt.

Wat dit dilemma een extra dimensie geeft is het feit dat de Zuid-Chinese Zee belangrijke grondstoffen biedt in de vorm van olie, gas en vis. Hierdoor is er voor China naast een veiligheidsreden ook een economisch belang om de Zuid-Chinese Zee te willen inlijven. China kan op deze manier makkelijker aan de grondstoffen komen die het nodig heeft om de economische groei te handhaven en minder afhankelijk te zijn van buitenlandse bronnen. De kleinere landen rondom de Zuid-Chinese Zee willen ook toegang tot deze grondstoffen. Zij zijn echter minder in staat dan China om de hele Zuid-Chinese Zee als eigen gebied te claimen. Vandaar dat deze landen vaak kiezen voor het aanhalen van de banden met de VS. Hierdoor krijgen de Chinese beleidsmaker het gevoel omsingeld te worden. Veel van de confrontaties tussen China en de kleinere landen gaan over visgronden of de kleine eilandjes in de Zuid-Chinese Zee.

Daarnaast is er in de regio sprake van een sterk nationalisme. Zo zien de Vietnamezen de bezetting van de Paracel eilanden als invasie van China.¹⁴² Hetzelfde is waar te nemen bij de Filipijnen, de bezetting van Misschief Reef en de Scarborough Shoal incidenten worden daarbij stevast neergezet als bezetting van nationaal territorium. Aangezien beide eilanden liggen in de 200 mijl van de Exclusief Economische Zone van de Filipijnen is de woede over het “afpakken” van goede visgronden niet onbegrijpelijk. Het betreft hier ook een gebied wat hoe dan ook buiten de Chinese EEZ valt zoals kaart 1 laat zien. China beweert echter dat het complete gebied Chinees grondgebied is en geeft aan dat het hier om “onbetwist” Chinees grondgebied gaat. De geruchten gaan dat de Chinese politiek leiders de Zuid-Chinese Zee tot vitaal nationaal belang hebben verklaard.¹⁴³ Hiermee komt deze zee op hetzelfde niveau als Tibet of Taiwan. Zorgen bij de andere partijen over deze ontwikkeling worden niet weggenomen. Vooral omdat China weigert hierover te spreken. Als de geruchten kloppen dan geeft China dit gebied dus nooit op. Vrijwel alle partijen maken gebruik van nationalistische gevoelens wanneer dat politiek of diplomatiek goed uit komt. Zo gebruiken alle partijen vissersschepen om andere schepen te hinderen bij de doorvaart of bij het vissen. Dit gaat vaak gepaard met veel vlagvertoon en ook in de berichtgeving kan de nationalistische retoriek hoog oplopen. Het risico bestaat dat het aanwakkeren van nationalisme over de verschillende eilandjes door slaat. Politieke leiders raken dan gevangen in de eigen retoriek en zullen dus moeten handelen om de soevereiniteit van de eilanden desnoods met geweld af te dwingen om niet als zwakke leiders te worden uitgemaakt.

Een recent voorbeeld van sterk nationalistische aard is dat na het plaatsen van een Chinees boorplatform in het gedeelte van de Paracel eilanden die door Vietnam geclaimd worden er 20.000

---

¹⁴² International Crisis Group, *Stirring up the South China Sea*, II (2012, Brussel) 21

¹⁴³ International Crisis Group, *Stirring up the South China Sea*, I (2012, Brussel) 4

boze Vietnamezen de straat op gingen.¹⁴⁴ Deze boze Vietnamese demonstranten vielen Chinese fabrieken aan en staken ze in brand. Eerder had de Chinese maritieme politie Vietnamese patrouilleschepen uit het gebied geweerd waar het boorplatform geplaatst werd. Hierbij werden de Vietnamese schepen door de Chinese schepen geramd en gehinderd. China reageerde door de 'provocaties' van Vietnam te veroordelen en meer schepen naar het gebied te sturen. Volgens Vietnam zijn er nu ongeveer 80 Chinese schepen in het gebied rondom het boorplatform, waarvan zeven schepen van de Chinese Marine.¹⁴⁵ Volgens China is Vietnam met 35 schepen in het gebied en heeft het daarmee al ongeveer 170 aanvaringen veroorzaakt.¹⁴⁶

Bij een veiligheidsdilemma gaat het in eerste plaats om een gevoel van onveiligheid wat wordt veroorzaakt door een gebrek aan vertrouwen in de acties van de andere staten. Hierdoor gaan staten zich versterken. Wanneer er echter een reële dreiging is dan is er geen sprake van een veiligheidsdilemma. In dit geval is er een reële dreiging. Voor de kleine landen rondom de Zuid-Chinese Zee is dat het feit dat China de gehele zee claimt en daarmee de kleinere landen de toegang tot territorium en grondstoffen ontzegt. Voor de VS is dit de dreiging dat het de vrijheid van navigatie in de Zuid-Chinese Zee verliest. Voor China zit de dreiging erin dat een sterke Amerikaanse aanwezigheid in de Zuid-Chinese Zee de tegenstanders van China kan volharden in het verzet tegen de Chinese dominantie. Er is dus geen sprake van een veiligheidsdilemma aangezien er sprake is van een reële dreiging.

---

¹⁴⁴ Nederlandse Omroep Stichting, 'Chinese fabrieken Vietnam in brand' (versie 14-5-2014), <http://nos.nl/artikel/647646-chinese-fabrieken-vietnam-in-brand.html> (14-5-2014)

¹⁴⁵ T. Ng, 'China warns Vietnam to leave South China Sea drilling area' (versie 9-5-2014) http://www.scmp.com/news/china/article/1507826/china-warns-vietnam-leave-south-china-sea-drilling-area?utm_source=outbrain&utm_medium=outbrain&utm_campaign=OutbrainCampaign-Generic-Desktop (15-5-2014)

¹⁴⁶ Ibidem

Wapenwedloop of niet?

Op de vraag of er een wapenwedloop gaande is in de Zuid-Chinese Zee regio is geen makkelijk antwoord. Om deze vraag te beantwoorden is er in het eerste hoofdstuk een model opgezet met een aantal criteria waaraan een wapenwedloop moet voldoen. Op deze manier kan er meer structuur worden aangebracht en kan de vraag of er een wapenwedloop gaande is beantwoord worden aan de hand van dit model. Dit model is tot stand gekomen na een bestudering van bronnen uit verschillende disciplines. Hierbij is niet alleen gekeken naar het begin van een wapenwedloop maar ook naar het verloop en het einde van een wapenwedloop. Op deze manier kan er een goed beeld gegeven worden van het wapenwedloop proces. Dit heeft geresulteerd in een theoretisch kader bestaande uit een vijftal criteria. Verderop zullen deze criteria één voor één worden nagelopen en wordt gekeken of de ontwikkelingen in de Zuid-Chinese Zee voldoen aan de criteria voor een wapenwedloop.

Zoals in deze scriptie beschreven is zijn er diverse ontwikkelingen gaande in zuidoost Azië. De Zuid-Chinese Zee is het zwaartepunt van deze ontwikkelingen. Door de verschillende claims op delen van deze zee door China, Taiwan, Brunei, de Filipijnen, Maleisië en Vietnam blijft dit gebied een bron van spanning. De spanning is vooral voelbaar tussen de Filipijnen en China en Vietnam en China. De Filipijnen en Vietnam schaffen wapensystemen aan die de vrijheid van beweging van de Chinese marine moet beperken in die gebieden van de Zuid-Chinese Zee waar deze landen een claim op hebben. China wil graag meer controle over de nabije wateren voor de kust. De aanschaf van A2AD middelen door Vietnam en de Filipijnen kunnen de Chinese controle over dit gebied verminderen. De aanschaf van onderzeeërs door deze landen is daarbij opvallend.

In deze scriptie is een overzicht gegeven van de belangrijkste ontwikkelingen in de Zuid-Chinese Zee regio vanaf het einde van de koloniale periode tot aan de recente protesten en onlusten die de relatie tussen China en Vietnam onder druk zetten. Van belang is dat de Zuid-Chinese Zee met haar verschillende eilandjes en riffen niet alleen een potentiële bron van grondstoffen is (olie, gas en vis) maar ook van strategisch groot belang is. Wie deze zee controleert kan druk uitoefenen op de omringede landen. De vraag is wie de dominante macht zal worden. China ziet de Zuid-Chinese Zee als eigen territorium terwijl de Verenigde Staten deze zee als onderdeel ziet van de internationaal publieke goederen en daardoor voor de gehele zeevaart vrij toegankelijk is. De kleinere landen proberen de eigen claims op gedeelten van de Zuid-Chinese Zee zo goed mogelijk kracht bij te zetten door het zoeken van bondgenoten en het aanschaffen van een eigen Anti-Access en Area Denial capaciteit. Vooral Vietnam en de Filipijnen gebruiken deze methode. De Verenigde Staten zoekt actief naar samenwerking met de landen rondom de Zuid-Chinese Zee in het kader van de verschuiving van het zwaartepunt van het Amerikaanse buitenlandbeleid naar Azië. China ziet in deze ontwikkeling het bewijs dat de VS een containment strategie voert die strijdig is met het Chinese belang. De Chinese-Amerikaanse rivaliteit wordt ook geuit in strategische beleidsdocumenten. Hierdoor is er geen sprake meer van een veiligheidsdilemma maar eerder van een strategische competitie met de Zuid-Chinese Zee als belangrijk speelveld.

Of er sprake is van een wapenwedloop hangt af van de vraag of de ontwikkelingen passen binnen het theoretisch kader. De criteria van dit kader, zoals in het eerste hoofdstuk samengesteld, zijn als volgt: Er is sprake van een wapenwedloop wanneer het onderlinge wantrouwen tussen twee of meer partijen zo groot wordt dat er meer of betere wapens worden gekocht en/of de krijgsmacht wordt

uitgebreid. Het relatieve machtsverschil tussen de partijen mag niet te ver uiteen lopen. De kloof tussen de “agressor” en “verdediger” moet voor de verdediger acceptabel blijven. Dit kan door zowel kwantitatieve (meer troepen) als kwalitatieve (betere wapens) investeringen. Wanneer de wapenwedloop is ingegeven door betwist grondgebied kan deze intensiever zijn vanwege mogelijke nationalistische gevoelens en toegang tot eventueel aanwezige grondstoffen. Naast afschrikking door te investeren in meer of betere troepen is het zoeken van nieuwe bondgenoten een goede indicatie van een toenemend gevoel van onveiligheid en een mogelijke aanwezigheid van een wapenwedloop.

Het eerste criterium is het aanschaffen van meer of betere wapens en/of het uitbreiden van de krijgsmacht naar aanleiding van groeiend onderling wantrouwen. Alle landen kopen nieuw defensiematerieel, echter de aantallen zijn voor veel wapensystemen beperkt. Wat wel opvallend is, is dat er veel onderzeeërs gekocht worden. Het betrof hierbij vooral de stijging van de defensie uitgaven van Vietnam en de Filipijnen. De Chinese defensie uitgaven stegen officieel met ongeveer 7%, maar er is veel onduidelijkheid over hoeveel geld China daadwerkelijk in zijn defensie steekt en met welk doel zie geeft de Military Balance van 2014 aan dat er in 2013 een stijging was van 10 %. Hierdoor neemt het onderlinge wantrouwen tussen China en zijn directe buurlanden, maar ook tussen China en de VS, toe.

Het tweede criterium is dat het relatieve machtsverschil niet te ver uiteen mag lopen. De modernisering van de krijgsmachten in Vietnam, de Filipijnen, Maleisië, Brunei en Taiwan geven aan dat het machtsverschil met China te groot aan het worden is. Een ander duidelijk voorbeeld hiervan is de Amerikaanse ‘rebalance’ waarbij de Zevende Vloot versterkt wordt en de banden met bestaande en nieuwe bondgenoten worden aangehaald. Op deze manier versterkt de VS zijn positie in Azië wat direct aangeeft dat deze positie onder druk staat. Een andere goede indicatie dat het machtsverschil te groot aan het worden is ligt in het feit dat vrijwel alle partijen nieuwe wapens aanschaffen of ontwikkelen. Hierbij ligt de nadruk op Anti-Access en Area Denial systemen. Zo worden onderzeeërs en antischepsraketten aangeschaft en is de Filipijnen bezig om langs te kust systemen op te zetten die de waarnemingscapaciteit en de mogelijkheden voor een betere commandovoering moeten vergroten. De A2AD middelen moeten de Chinese maritieme diensten in hun bewegingsvrijheid beperken en zorgen ervoor dat betwist gebied beter beschermd kan worden. Daarnaast investeren deze landen in een betere kustwacht zodat de handhaving op zee effectiever kan worden uitgeoefend. China ziet in deze ontwikkelingen vooral de hand van de VS die haar bondgenoten aanzet tot assertiever gedrag.

Het derde criterium is inzet van een bepaald territorium. Hierdoor kan een wapenwedloop heviger zijn vanwege nationalistische gevoelens of toegang tot grondstoffen. Er is duidelijk sprake van dat territorium in dit conflict een zeer belangrijke rol speelt. Alle spelers maken aanspraak op de hele Zuid-Chinese Zee of bepaalde gebieden daarvan. Naast nationalisme speelt de aanwezigheid van olie en gas een grote rol. Door de spanningen is echter niet vast te stellen hoe groot de olie en gas voorraden zijn. Wat wel vaststaat zijn de rijke visgronden in de Zuid-Chinese Zee. De visvangst in de Zuid-Chinese Zee is goed voor 10% van de totale wereldvisvangst. Een belangrijke economische bron voor alle landen rondom deze zee. Gelet op het vlagvertoon van vissers maar ook het arresteren van vissers door de marine en kustwachten over en weer geven aan dat het nationale sentiment hoog op kan lopen. De recente ontwikkelingen in Vietnam geven aan hoe snel een situatie uit de hand kan lopen. Een protestmars van ongeveer 20000 Vietnamezen tegen de plaatsing van een Chinees

boorplatform in de betwiste wateren rondom de Paracel eilandengroep ontaarde in een volksgericht waarbij Chinezen het doelwit waren. Chinese fabrieken in Vietnam gingen in vlammen op en er vielen honderden gewonden. Slechts na de inzet van een grote politiemacht kon de rust enigszins hersteld worden. Ongeveer 3000 Chinezen zijn Vietnam ontvlucht. Ondertussen nemen de spanningen rond het boorplatform toe aangezien zowel China als Vietnam schepen naar het gebied heeft gestuurd. Van de drie redenen waarom in een conflict over territorium een land zijn krijgsmacht uitbreidt, het voorkomen van reputatieschade en het halen van tastbare of niet tastbare doelen, lijkt het dat alle drie in dit conflict voorkomen. Zowel de Filipijnen, Vietnam en China kennen de Zuid-Chinese Zee een bepaalde historische waarde toe waardoor het tot het eigen grondgebied gerekend kan worden. Daarnaast zijn er duidelijke tastbare doelen zoals olie, gas en vis die te halen zijn uit de gebieden die door deze landen geclaimd worden. Daarnaast speelt bij alle drie, maar vooral bij de Filipijnen en Vietnam, het risico op reputatieschade door een mogelijk verlies van dit territorium.

Het vierde criterium is het actief zoeken naar nieuwe bondgenoten. Vietnam, de Filipijnen, Taiwan, Brunei en Maleisië zijn te klein om zelfstandig een vuist te maken tegen China. Taiwan en de Filipijnen hadden al een nauwe bondgenootschappelijke band met de Verenigde Staten. Vietnam heeft er ook voor gekozen om de banden aan te halen met de VS. De marine van beide landen oefenen samen en er zijn regelmatig bezoeken van Amerikaanse schepen aan Vietnamese havens. Dit sluit naadloos aan op de Amerikaanse wens de bondgenootschappen in Azië aan te halen en uit te breiden. Naast nauwere banden met de VS is Vietnam bezig met het aanhalen van de banden met bijvoorbeeld Zuid-Korea. Door het aangaan van nieuwe bondgenootschappen hopen de kleinere landen sterker te staan tegenover het grote China. Zo zou er bijvoorbeeld binnen de ASEAN effectiever opgetreden kunnen worden door het innemen van een gezamenlijk standpunt. Voor het succesvol afschrikken van Chinese agressie is het van groot belang dat de Amerikaanse veiligheidsgarantie aan de Filipijnen door China als geloofwaardig wordt gezien.

Het vijfde en laatste criterium, de 8% norm, wordt door geen van de landen gehaald. Zelfs China, waar het defensiebudget toch gestaag groeit, haalt de 8% groei per jaar over een periode van minimaal drie jaar niet. Waar de stijging van in 2011 en 2012 toch 8% hoger was dan het jaar ervoor blijft het percentage in 2013 steken op 7%. Bij de kleinere landen is een grillig verloop in de ontwikkeling van het defensie budget zichtbaar. Zo is in Maleisië bijvoorbeeld een stijging in 2011 van 14% waarneembaar ten opzichte van het jaar daarvoor. Echter in 2012 wordt er ten opzichte van 2012 3% minder uitgegeven aan defensie, om vervolgens in 2013 weer 3% meer uit te geven aan deze begrotingspost. In de Filipijnen daalt het bedrag wat aan defensie wordt uitgegeven vanaf 2009 tot 2012. In 2013 zien we een weinig spectaculaire stijging van 2%. Vietnam laat toch een gestaag stijgende investering in defensie zijn volgens grafiek 1, het verloop is de laatste jaren echter grillig. Zo is in 2011 een daling te zien waarna in 2012 het defensiebudget met 16% stijgt. In 2013 zet de stijging zich wel voort, maar met slechts 2% meer dan het jaar ervoor. Wanneer de uitgaven aan defensie niet met minimaal 8% per jaar voor een periode van tenminste drie jaar stijgen is dit criterium niet gehaald.

Op basis van vier van de vijf bovenstaande criteria kan er van uitgegaan worden dat er een wapenwedloop gaande is. Echter het ontbreken van de daarbij passende stijging in de defensie uitgaven (het vijfde criterium) is belangrijk. Los van het feit dat de situatie nu niet voldoet aan de eisen voor een wapenwedloop zoals beschreven in het theoretisch kader, geeft het ontbreken van de

benodigde stijging in de defensiebudgetten ook aan dat het gevoel van urgentie niet zo groot is dat de politieke elite zich genoodzaakt voelt de defensie uitgaven structureel met grote percentages te laten stijgen. Dit kan vanuit de kleinere landen gezien worden vanuit het feit dat zij een oorlog met China niet kunnen winnen en wat dat betreft zich dus vooral op defensieve strategieën en systemen richten. Deze systemen en strategieën, zoals A2AD, kunnen relatief goedkoop zijn aangezien er niet expeditionair te hoeft worden opgetreden waardoor er minder behoefte is aan dure transportsystemen, landingsvaartuigen en zeer geavanceerde communicatie en logistieke systemen. Met de A2AD strategie hopen de Filipijnen en Vietnam dat China de kosten en mogelijke verliezen bij een gewapend ingrijpen te hoog zal vinden waardoor het van gewapend ingrijpen afziet. Een andere mogelijke verklaring is dat de uitgaven voor de kustwacht conflicteren met de uitgaven aan defensie. De prioriteit kan bijvoorbeeld in Vietnam momenteel liggen bij het opzetten van een kustwachtorganisatie met moderne schepen in plaats van bij defensie. Echter zoals hierboven beschreven is de ontwikkeling in de stijging van de defensiebudgetten nogal grillig een stijging van 16% wordt gevolgd door een stijging van slechts 2%. Dit kan veroorzaakt door meer aardse redenen zoals politieke onenigheid over de hoogte van de defensie uitgaven of over de noodzaak te schuiven met gelden om de begroting in balans te houden. Het is echter niet mogelijk om hier uitsluiting over te geven.

Tussen China en de VS ligt de situatie net anders. Wanneer we daar kijken naar het eerste criterium van toenemend wantrouwen en de aanschaf van wapens dan is duidelijk dat het wantrouwen tussen China en de VS in elkaars intenties oploopt. Dit onderlinge wantrouwen is zichtbaar in de Chinese en Amerikaanse defensie publicaties. Waarbij de VS China ziet als een macht die op termijn zal concurreren met de VS. Daarnaast geeft de VS aan dat het Amerikaanse leiderschap in Azië gehandhaafd moet worden. China ziet de komst van een multipolaire wereldorde en ziet hierin een plaats voor China weggelegd. Het Amerikaanse beleid is er in China's ogen vooral op gericht om de Amerikaanse hegemonie in stand te houden. China zet in het kader van actieve verdediging in op een Anti-Acces en Area Denial strategie waarbij het voor Amerikaanse schepen moeilijker wordt om in de wateren nabij China te opereren. China richt zich op asymmetrische wapensystemen die in een A2AD strategie passen zoals moderne onderzeeërs en kruisvluchtwapens die tegen schepen ingezet kunnen worden. Amerika reageert hierop met de nieuwe defensiedoctrine AirSea Battle en met de ontwikkeling van een nieuwe lange afstandsbommenwerper. Daarnaast worden er extra investeringen gedaan in raketverdedigingssystemen die schepen moeten beschermen tegen ballistische raketten. Voor de Verenigde Staten is de vrijheid van navigatie in de Zuid-Chinese Zee cruciaal, via deze route kunnen Amerikaanse schepen de Indische en de Stille Oceaan bereiken. Bovendien ligt de Filipijnen aan de Zuid-Chinese Zee. Met de Filipijnen heeft de VS een veiligheidsverdrag waardoor de VS te hulp moet komen wanneer het grondgebied van de Filipijnen bedreigd wordt. Vanuit de Amerikaanse kant wordt duidelijk aangegeven dat de Amerikaanse marine middelen zal ontwikkelen om onder A2AD omstandigheden effectief te kunnen opereren en op die manier aan machtsprojectie te kunnen doen. Het inzetten van Chinese kant op Anti-Area/Acces Denial capaciteiten en de Amerikaanse aangekondigde investeringen om ondanks A2AD toch instaat te blijven macht te projecteren is een duidelijke actie-reactie dynamiek.

Het tweede criterium, het machtsverschil mag niet te groot worden, zien we terug in de relatie tussen Amerika en China. Wanneer we kijken naar grafiek 2 dan is duidelijk te zien dat de Chinese defensie uitgaven in hoog tempo stijgen. Daarnaast is China bezig met het moderniseren van de

krijgsmacht en ontwikkeld het zelfstandig vijfde generatie jachtvliegtuigen en is het zeer waarschijnlijk gestart met de bouw van een tweede vliegdekschip. Dit zijn gebieden waarin Amerika zeer sterk ontwikkeld is. Daarnaast heeft China raketten ontwikkeld die satellieten uit de lucht kunnen halen en ontwikkeld het capaciteiten voor cyberwarfare. Hiermee kan China de communicatie en informatievoorziening van de Amerikaanse krijgsmacht direct treffen waardoor deze minder effectief kan optreden. Op deze manier wil China het verschil in militaire capaciteiten tussen de krijgsmachten van de VS en Chinese Volksrepubliek verkleinen. De ontwikkelingen van A2AD systemen en het richten op zwakke plekken in de Amerikaanse informatie en communicatie geven, in combinatie met de snelle stijging van het defensie budget, aan dat China het machtsverschil te groot vindt. China wil dat verschil met bovenstaande maatregelen verkleinen.

Het derde criterium is de inzet van een bepaald territorium. China claimt de gehele Zuid-Chinese Zee als eigen gebied. De Verenigde Staten heeft, in tegenstelling tot alle andere staten in het conflict, geen territoriale claim. De VS ziet de Zuid-Chinese Zee echter als onderdeel van de internationale publieke domeinen en is daarom van mening dat geen van de staten deze zee als eigen territorium kan opeisen. Hier zit dus weldegelijk een spanning, alleen is deze minder dan in het conflict tussen China en de kleinere landen rondom de Zuid-Chinese Zee. De spanning is minder omdat er voor Amerika geen nationalistische gevoelens spelen wanneer het om de Zuid-Chinese Zee gaat. Dit is bijvoorbeeld wel het geval in het conflict tussen Vietnam en China. Voor China kan het voorkomen van reputatieschade wel meespelen wanneer het niet lukt om heer en meester te worden over de Zuid-Chinese Zee. Dit kan als vernedering worden beschouwd wanneer de VS ongecontroleerd toegang blijft houden tot deze wateren.

Het vierde criterium, het actief zoeken naar nieuwe bondgenoten, is van toepassing op de relatie tussen China en de VS. Bijzonder hieraan is dat het in de lijn der verwachting zou liggen dat de militair zwakkere partij bondgenoten zou zoeken tegen de sterkere partij. Dit zou betekenen dat China bondgenootschappen aangaat die gericht zouden zijn tegen de VS. Het blijkt echter dat de VS hard op zoek is naar betere relaties met bestaande bondgenoten, zoals het nieuwe verdrag met de Filipijnen, maar vooral ook naar nieuwe bondgenoten. Vietnam is zo'n nieuwe bondgenoot, alhoewel Vietnam en de VS pas sinds kort de diplomatieke betrekkingen genormaliseerd hebben worden er toch al gezamenlijke legeroefeningen gehouden en kennis uitgewisseld. De zoektocht van de VS naar nieuwe en/of betere bondgenootschappen kan een indicatie zijn dat de VS zich regionaal zwak voelt ten opzichte van China. Dit hoeft natuurlijk niet zo te zijn, het is immers beleid van de VS om actief te zijn in de regio waar het economisch zwaartepunt naar toe schuift, maar het is een opvallende ontwikkeling dat de bondgenootschappen vaak een militaire component hebben. De VS mag troepen plaatsen op het grondgebied van de bondgenoot of gaat gezamenlijk trainen met de krijgsmachten van de bondgenoten. Het aanhalen en aangaan van bondgenootschappen door de VS met bestaande en nieuwe partners is een ontwikkeling die China ziet als het bewijs dat de VS een containment strategie voert. Voor de bondgenoten van de VS is het belangrijk dat er een geloofwaardige afschrikwekkende werking uitgaat van het bondgenootschap met Amerika. De veiligheidsgarantie moet in de Chinese ogen geloofwaardig zijn. De uitdaging hierin voor Amerika ligt in het kunnen garanderen van die veiligheid onder A2AD omstandigheden. Wanneer de VS zijn bondgenoten te hulp moet komen omdat China en de Filipijnen te strijde trekken over een eiland dan moet de hulp tijdig zijn en het risico van verliezen aan de Amerikaanse zijde moet zo klein mogelijk zijn. Wanneer China laat zien dat het in staat is om de troepen van de VS zo lang uit het conflictgebied te weren dat

de Amerikaanse hulp niet op tijd kan komen dan ondermijnd dat het vertrouwen van de Filipijnen in deze veiligheidsgarantie. Wanneer China het vertrouwen in de Amerikaanse veiligheidsgarantie voldoende kan ondermijnen dan zal de Filipijnen eerder geneigd zijn toe te geven aan Chinese eisen.

Het vijfde criterium is hier sterker aanwezig dan in de situatie tussen China en de kleinere landen. China heeft al een langere periode een hoge percentuele stijging van defensie uitgaven. De 8% norm wordt door China in 2011 en 2012 wel gehaald, maar in 2013 met een stijging van 7% net niet. Hiermee voldoet het niet aan het vijfde criterium voor een wapenwedloop. Hetzelfde geldt voor de VS, daar krompen de uitgaven aan de krijgsmacht vanwege de economische crisis waarmee het 8% criteria niet gehaald wordt. Toch gaat het wat ver om te zeggen dat er geen wapenwedloop is tussen deze landen op basis van het feit dat China een jaar 1% onder het criterium zit en de VS aan het bezuinigen is op de defensie uitgaven. Grafiek 2 laat de ontwikkeling zien van de Amerikaanse en Chinese defensie uitgaven. De Chinese uitgaven laten al jaren een snel stijgend patroon zien. De uitgaven van de VS aan defensie zijn nog steeds, ondanks de bezuinigingen, ongeveer drie keer hoger dan de Chinese uitgaven. Echter hierbij moet wel in de gaten gehouden worden dat de VS een macht is die letterlijk over de hele wereld op permanente basis troepen heeft gestationeerd. China doet dit niet. Vrijwel de complete Chinese krijgsmacht opereert in of vlakbij China. Amerika zal met de 'rebalance' ongeveer 60% van zijn troepen naar Azië-Pacific verplaatsen en niet snijden in investeringen in de marine. Daarnaast krijgt het United States Pacific Command voorrang met de levering van nieuwe wapens zoals de nieuwste jachtvliegtuigen. De derde hoofdtaak van de Joint Force, het projecteren van macht onder A2AD omstandigheden, is wat dat betreft ook een duidelijke indicatie dat de VS China als een tegenstander ziet. Dit geeft nogmaals het belang van de regio aan voor de Verenigde Staten. Er is dus wel degelijk een competitie gaande tussen de VS en China. Dit valt verder op te maken uit de Chinese aankondiging de strategische nucleaire wapens te moderniseren. Dit gaat gepaard met het versterken van de locaties van deze wapens zodat de overleefkansen van deze wapens bij een gewapend treffen toeneemt. Daarnaast laten de defensie publicaties van beide landen zien dat deze elkaar als tegenstanders zien.

Op dit moment blijft een mogelijke wapenwedloop echter op de vlakte door de gematigde retoriek en het feit dat de wedloop zich op dit moment op het gebied van doctrines uit. China wil meer controle over de nabije wateren en investeert in middelen om andere landen uit die wateren te weren, Amerika wil in deze wateren de vrijheid van navigatie behouden en stelt een doctrine samen waarin optreden onder A2AD situaties wordt uitgewerkt en ontwikkeld betere verdediging tegen raketten. Deze ontwikkelingen laten duidelijk een actie-reactie dynamiek zien tussen China en Amerika. Er is nog geen sprake van een Koude Oorlog tussen deze landen maar gelet op de Chinese wens Amerika uit de 'eigen' wateren te houden en de Amerikaanse wens hierin te blijven varen is het risico op incidenten en escalatie zeker aanwezig. De vraag is echter of het tot en militair treffen komt. De Verenigde Staten is immers afhankelijk van bondgenoten voor het optreden in Azië. Voor China is de eerste eilandring van belang deze omvat het zuiden van Japan, Taiwan, de Filipijnen en Maleisië. Deze landen zijn bondgenoten van de VS en vertrouwen op de Amerikaanse veiligheidsgarantie. Vooral in het geval van de Filipijnen aangezien die op dit moment niet beschikken over een moderne krijgsmacht en regelmatig aanvaringen hebben met de Chinese marine. De ontwikkeling van Chinese Anti Acces en Area Denial systemen kunnen erop gericht zijn om de Amerikaanse veiligheidsgarantie te ondermijnen. Immers wanneer bijvoorbeeld de Filipijnen het vertrouwen verliezen dat de Amerikanen nog op tijd hulp kunnen bieden bij een gewapend

treffen dan zal de Filipijnse regering wel genoodzaakt zijn om toegeeflijker te zijn tegen over China. Hetzelfde geldt voor Taiwan. Wanneer in Taiwan het vertrouwen in de Amerikaanse veiligheidsgarantie voldoende kan worden ondermijnd is een hereniging met China een stap dichterbij. Wanneer China de Amerikaanse bondgenoten kan laten twijfelen aan de Amerikaanse veiligheidsgarantie dan kan China zijn invloed over de Amerikaanse bondgenoten laten toenemen.

Zoals in hoofdstuk 1 staat beschreven eindigen wapenwedlopen meestal in oorlog. Nu de situatie rondom de Zuid-Chinese Zee wel enige trekken vertoont van een mogelijke wapenwedloop is de vraag of dit dan kan eindigen in oorlog. De kans daarop lijkt niet erg groot, het is aannemelijker dat China zal proberen de VS zoveel mogelijk uit de Zuid-Chinese Zee te weren. Op deze manier kan China het vertrouwen in de mogelijkheid van Amerika om de bondgenoten tijdig te hulp te komen verminderen. Hierdoor kunnen conflicten met de Filipijnen en Vietnam over eilanden in de Zuid-Chinese Zee worden uitgevochten zonder directe Amerikaanse inmenging. Op deze manier zou China deze disputen kunnen beslechten. Het is namelijk zeer de vraag of Amerika echt een grote oorlog met China wil riskeren over een paar kleine eilanden. Een andere vraag is echter of China het risico daadwerkelijk durft te nemen.

Tussen de kleinere landen en China is het moeilijker. De situatie voldoet niet volledig aan de criteria voor een wapenwedloop. Wanneer de uitgaven aan defensie zoals weergegeven in grafiek 1 worden bekeken dan valt op dat er geen spectaculaire stijging is in de uitgaven voor defensie. Er wordt wel meer geïnvesteerd maar er zijn geen spectaculaire stijgingen. Dit kan ook voortkomen uit de nadruk die aan de kustwacht wordt gegeven. Alle landen investeren in de kustwacht of zetten een eigen kustwacht organisatie op. Vietnam is bijvoorbeeld bezig met het opzetten van een professionele kustwacht en heeft daarvoor moderne patrouilleschepen aangeschaft. Deze ontwikkeling is ook waarneembaar bij de andere landen, waaronder China. Hierdoor kan je niet spreken van een wapenwedloop maar is misschien de term handhavingswedloop meer op zijn plaats. Doel van de kustwachtorganisaties zal ongetwijfeld het patrouilleren van de eigen EEZ zijn. Dit zal tot meer confrontaties leiden met China die optreedt binnen de EEZ van bijvoorbeeld de Filipijnen. Voordeel van het oprichten van een kustwacht is dat oorlogsschepen worden vrijgemaakt voor andere activiteiten, dit in combinatie met betere vliegtuigen en de aanschaf van onderzeeërs doet de slagkracht van de krijgsmachten zeker toenemen. Echter vanwege de geringe aantallen is het niet mogelijk om een onderscheid te maken tussen een modernisatie slag of een daadwerkelijke aanzet tot een wapenwedloop.

Wat betreft vraag in hoeverre er sprake is van een wapenwedloop in de Zuid-Chinese Zee regio kan het antwoord gegeven worden dat gelet op het theoretische kader er inderdaad gesproken kan worden over een wapenwedloop tussen China en de VS. Dit vanwege het feit dat er sprake is een toenemend wantrouwen en daarmee de aanschaf van wapensystemen die de toegang tot bepaalde gebieden moeten creëren of juist ontzeggen. Gecombineerd met de versterking van de Amerikaanse posities in de regio door het aangaan van nieuwe of het verdiepen van bestaande bondgenootschappen. Er sprake is van de inzet van een bepaald territorium, namelijk de Zuid-Chinese Zee, en er is sprake van het feit dat China het machtsverschil met de VS te groot vindt en daarom extra investeringen in de krijgsmacht doet.

Op de vraag of er tussen China en Taiwan, de Filipijnen, Maleisië, Brunei en Vietnam een wapenwedloop aan de gang is moet aan de hand van het theoretisch kader het antwoord zijn dat dit niet het geval is. Er is weliswaar sprake van een toenemend wantrouwen en versterking van de krijgsmacht van bijvoorbeeld Vietnam, Maleisië en de Filipijnen ten opzichte van China, wat aangeeft dat het machtsverschil met China te groot is geworden. Daarnaast halen deze landen ook de banden met Amerika aan op zoek naar veiligheid en is sprake van stevige nationalistische spanningen over de betwiste territoria in de Zuid-Chinese Zee. De stijgingen van de defensiebudgetten van deze landen zijn echter te klein om als wapenwedloop gezien te worden. Daarnaast zijn de aantallen waarin nieuwe wapensystemen worden aangeschaft dusdanig klein dat er maar een zeer beperkte afschrikking vanuit gaat ook al richten de landen zich op een A2AD strategie tegenover China.

Op de hoofdvraag is een tweeledig antwoord, namelijk ja er is een wapenwedloop in de Zuid-Chinese Zee regio tussen de VS en China en nee er is geen wapenwedloop tussen China en de kleinere conflicterende partijen in de Zuid-Chinese Zee.

Bronnen

Publicaties:

SIPRI military expenditure database 2012

International Crisis Group, *Stirring up the South China Sea*, I (2012, Brussel)

International Crisis Group, *Stirring up the South China Sea: Regional Responses II* (2012, Brussel)

International Institute Strategic Studies, *Military Balance 2014*, (London, 2014)

International Institute Strategic Studies, *Military Balance 2013*, (London, 2014)

Department of Defence, *annual report to congress, military and security development involving the People's Republic of China*, (2013, Washington)

Department of Defence, *National Defense Strategy*, (2008, Washington)

Department of Defence, *National Security Strategy*, (2010, Washington)

Department of Defence, *sustaining US Global Leadership: Priorities for 21th century defense*, (2012, Washington)

Information Office of the State Council; *the diversified employment of China's armed forces*, (Beijing, 2013)

Literatuur:

Bitzinger, *a new arms race? Explaining recent Southeast Asia military acquisitions*, in: Contemporary Southeast Asia 32:1 (2010)

Clinton, *America's Pacific Century*, in Foreign Policy (2011, Washington)

Denmark en N.Pate, *China's Arrival: A strategic Framework for a Global Relationship* (2009, Washington)

Egberink, F. van der Putten, *ASEAN, China's Rise and Geopolitical Stability in Asia*, (2009, Den Haag)

Glaser, *The Causes and Consequences of Arms Races*, in Annual review of Political Science (2010, zp)

Gibler, *Taking Arms against a Sea of Troubles: Conventional Arms Races during Periods of Rivalry*, (2005, Londen)

Holslag, *Trapped Giant, China's military rise*, (2010, London)

Holslag, *Making waves, China and Maritime security in Asia*, (2012, Brussel)

Joyner, *The Spratly Islands Dispute in the South China Sea*, (zj,zp)

- Kaplan, *Monsoon, the Indian ocean and the future of American power*, (2010, New York)
- Kitano, *China's Foreign Strategy*, in: *Asia-Pacific review* (2011, zp)
- Noguchi, *Bringing Realism Back In: Explaining China's Strategic Behaviour in the Asia-Pacific*, *Asia-Pacific Review*, 18:2 (2011, Londen)
- Ott, *Southeast Asia's Strategic Landscape* , in *SAIS Review* (2012, Baltimore)
- Raine and C. Le Miere, *Regional disorder; the South China Sea disputes* (2013, Londen)
- Rider, Findley and Diehl, *Just part of the Game? Arms Races, Rivalry and War*, in: *Journal of Peace Research* (2011,zp)
- Rider, *Understanding Arms Race Onset: Rivalry, Threat and Territorial Competition*, in: *Journal of Politics* (2008,zp)
- Rovner, *AirSea Battle and escalation risks*, (2012, California)
- Sample, *Arms Races and Dispute Escalation: Resolving the Debate*, in *Journal of Peace Research* 34:1 (1997,zp)
- Schofield, *the South China Sea dispute*, (2009, Washington)
- Tertrais, *Do Arms Races Matter?*, in: *Washington Quarterly* (2001, Washington)
- Thrall, *The Relationship between Natural Resources and Tensions in China's Maritime Periphery* in *Rand Testimony* (2013, Santa Monica)
- Till, *Asia's naval expansion, an arms race in the making?* (2012, Londen)
- Till e.a., *naval modernisation in Southeast Asia: nature causes and consequence*, (2014, New York)